

Broj:

Podgorica, 15.01.2021. godine

Savjet Agencije za zaštitu konkurencije na osnovu čl. 20f st 1 t.1 Zakona o zaštiti konkurencije ("Sl. list Crne Gore", br. 44/12 i 13/18), člana 14. st. 1 i 3 i člana 19. Zakona o kontroli državne pomoći ("Službeni list Crne Gore", br. 12/18) i člana 18 Zakona o upravnom postupku („Sl. list CG“, br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17) u ispitnom postupku pokrenutom po službenoj dužnosti, radi ocjene usklađenosti, a na osnovu Prijedloga rješenja V.D. direktora Agencije za zaštitu konkurencije, na sjednici održanoj 15.01.2021. godine **d o n o s i**

R J E Š E N J E

1. Socio-ekonomske mjere utvrđene Prvim i Trećim paketom socio-ekonomskih mjera, a čiji je primarni cilj saniranje negativnih posljedica izazvanih pandemijom Covid 19, u skladu sa Zakonom o kontroli državne pomoći, ukoliko se dodjeljuju pod uslovima koje propisuje Privremeni okvir za mjere državne pomoći u svrhu podrške ekonomiji u aktuelnoj pandemiji Covid 19 (u daljem tekstu: Privremeni okvir), a koji su navedeni u obrazloženju ovog Rješenja.
2. Dugoročne mjere iz Trećeg paketa socio-ekonomskih mjera ne dodjeljuju se u skladu sa Privremenim okvirom, već će se naknadno ocjenjivati, prilikom svake konkretne dodjele, primjenom posebnih pravila za dodjelu državne pomoći.
3. Mjere iz Prvog paketa socio-ekonomskih mjera i Trećeg paketa socio-ekonomskih mjera koje se ne odnose na državnu pomoć, u smislu člana 2 Zakona, nijesu predmet kontrole usklađenosti, od strane Agencije za zaštitu konkurencije.
4. Nalaže se davaocima državne pomoći da prilikom dodjele državne pomoći iz tačke 1. dispozitiva ovog rješenja, primijene kumulaciju i poštuju maksimalni ukupni iznos pomoći do 800.000 EUR po korisniku. Pomoć se može dodijeliti u obliku direktnih bespovratnih sredstava, poreskih olakšica i povoljnijih uslova plaćanja ili u drugim oblicima, kao što su povratni predujmovi, jemstva, zajmovi i vlasnički kapital, pod uslovom da ukupna nominalna vrijednost takvih mjera ne prelazi ukupnu gornju granicu od 800.000 EUR po korisniku. Svi iznosi moraju biti bruto iznosi, tj. prije odbitka poreza ili drugih troškova.
5. Zadužuju se davaoci državne pomoći sljedeće:
 - a) na svojoj internet stranici objaviti relevantne informacije o svakoj pojedinačnoj državnoj pomoći dodijeljenoj u svrhu podrške za Covid 19, u roku od 12 mjeseci od trenutka dodjele.
 - b) Agenciji za zaštitu konkurencije dostavljati godišnje izvještaje i najkasnije, do 30. juna 2021. dostaviti popis državnih pomoći u svrhu podrške ekonomiji u aktuelnoj pandemiji Covid 19.

- c) osigurati vođenje detaljne evidencije koja sadrži sve informacije potrebne kako bi se utvrdilo da su ispunjeni propisani uslovi. Ova evidencija mora se čuvati 10 godina nakon dodjele pomoći i na zahtjev dostaviti Agenciji za zaštitu konkurencije.
- d) sve državne pomoći dodijeljene u svrhu podrške privredi u aktuелnoj pandemiji oboljenje COVID-19 unijeti u registar državne pomoći Covid 19.

O B R A Z L O Ž E N J E

ISPITNI POSTUPAK

Agencija za zaštitu konkurencije (u daljem tekstu: “**Agencija**”) je rješenjem broj: 05-UPI-1/3-21 od 05.01.2021. godine pokrenula ispitni postupak utvrđivanja usklađenosti državne pomoći dodijeljene na osnovu Prvog paketa socio-ekonomskih mjera (u daljem tekstu: “**Prvi paket**”) i Trećeg paketa socio-ekonomskih mjera (u daljem tekstu: “**Treći paket**”), sa Zakonom o kontroli državne pomoći ("Službeni list Crne Gore", br. 12/18) (u daljem tekstu: “**Zakon**”). Tačkom 2. dispozitiva navedenog rješenja, Agencija je naložila Generalnom sekretarijatu Vlade da, u roku od 15 dana od dana prijema tog rješenja, Agenciji dostavi podatke i informacije potrebne za ispitivanje usklađenosti državne pomoći sa Zakonom i da, privremeno obustavi dodjelu sredstava do odlučivanja o usklađenosti. Istovremeno, Agencija je pozvala zainteresovane strane da, Agenciji dostave sve informacije i podatke značajne za odlučivanje.

Naime, Agencija je na osnovu javnih informacija došla do saznanja da je dana 19.marta 2020. godine Vlada na 162. sjednici donijela Prvi paket, koji je javno dostupan i objavljen na internet stranici Vlade:

https://www.gov.me/sjednice_vlade_2016/162

a dana 23.jula 2020.godine Vlada na 183. sjednici donijela Treći paket, koji je javno dostupan i objavljen na Internet stranici Vlade:

https://www.gov.me/sjednice_vlade_2016/183

Nezakonita državna pomoć je pomoć koja je dodijeljena bez prethodne prijave ili prije odlučivanja Agencije o usklađenosti te pomoći sa Zakonom, definisano je članom 5 stav 2 Zakona. Predmet ispitnog postupka je ocjena da li je neprijavljena državna pomoći u skladu sa pravilima za dodjelu državne pomoći (usklađena državna pomoć), ili nije u skladu sa pravilima za dodjelu državne pomoći (neusklađena državna pomoć).

Šema državne pomoći je akt (zakon, drugi propis, odluka, ugovor ili program) na osnovu kojeg se korisniku neposredno, u skladu sa uslovima određenim aktom, može dodijeliti državna pomoć na određeno ili na neodređeno vrijeme i u određenom ili neodređenom iznosu.

Saglasno članu 10 stav 1 Zakona, radi utvrđivanja ili donošenja, odnosno dodjele individualne pomoći nadležni organ državne uprave, nadležni organ opštine i pravno lice koje upravlja i raspolaže sredstvima javnih prihoda i državnom imovinom prije dostavljanja predloga šeme donosiocu, odnosno donošenja akta o individualnoj državnoj pomoći Agenciji podnosi prijavu sa predlogom akta i drugom potrebnom dokumentacijom radi davanja mišljenja da li se na osnovu

predloženog akta vrši dodjela državne pomoći, najmanje 60 dana prije planiranog datuma utvrđivanja, odnosno donošenja.

Akt o dodjeli državne pomoći se može prilikom donošenja, odnosno utvrđivanja, razmatrati samo uz ocjenu Agencije, propisano je Zakonom.

Dalje, članom 12 Zakona zabranjuje se dodjela državne pomoći prije odlučivanja Agencije o usklađenosti državne pomoći sa Zakonom.

Posledično, s obzirom na to da postoji sumnja da je na osnovu Prvog paketa i Trećeg paketa dodijeljena nezakonita (neprijavljena) državna pomoć, Agencija je, po službenoj dužnosti, pokrenula postupak kako bi ispitala raspoložive podatke i informacije i ocijenila usklađenost dodijeljene državne pomoći sa Zakonom (tačka 1. dispozitiva ovog rješenja).

S obzirom na to da je davalac državne pomoći nadležni organ državne uprave, nadležni organ opštine i pravno lice koje upravlja i raspolaže sredstvima javnih prihoda i državnom imovinom u skladu sa Zakonom, uvidom u Prvi paket i Treći paket zaključuje se da ove šeme državne pomoći podrazumijevaju veći broj davalaca državne pomoći, te da je u implementaciju mjera predviđenih ovim aktima uključeno više državnih organa.

Zakon predviđa da su radi utvrđivanja ili donošenja, odnosno dodjele individualne pomoći nadležni organ državne uprave, nadležni organ opštine i pravno lice koje upravlja i raspolaže sredstvima javnih prihoda i državnom imovinom prije dostavljanja predloga šeme donosiocu, odnosno donošenja akta o individualnoj državnoj pomoći dužni da Agenciji podnesu prijavu državne pomoći, sa predlogom akta i drugom potrebnom dokumentacijom radi davanja mišljenja da li se na osnovu predloženog akta vrši dodjela državne pomoći, najmanje 60 dana prije planiranog datuma utvrđivanja, odnosno donošenja.

Nakon izvršenog uvida u arhivu Agencije, utvrđeno je da do dana donošenja ovog rješenja, Agenciji nisu prijavljene navedene šeme državne pomoći na propisanom obrascu prijave uz koji se podnosi predlog akta i druga potrebna dokumentacija, kako je propisano članom 11. stav 1. Zakona.

Dalje, Zakonom je uređeno postupanje u slučaju nezakonite državne pomoći, i Agenciji data mogućnost da naloži davaocu državne pomoći da dostavi podatke i informacije potrebne za ispitivanje usklađenosti državne pomoći sa Zakonom. Međutim, s obzirom na to da je predlagač Prvog paketa i Trećeg paketa bio je Generalni sekretarijat Vlade, a da oba paketa mjera predviđaju da će državnu pomoć dodjeljivati više davalaca državne pomoći, Agencija je tačkom 2. dispozitiva ovog rješenja, posljedično naložila Generalnom sekretarijatu da dostavi dokumentaciju i informacije potrebne za ocjenu navedenih šema državne pomoći.

Dodatno, tačkom 2. dispozitiva ovog rješenja naložena je Generalnom sekretarijatu privremena obustava dodjele državne pomoći (saglasno članu 23 Zakona). Naime, s obzirom na to da postoji sumnja da je dodijeljena neprijavljena državna pomoć, suprotno pravilima postupka i načinu podnošenja prijave državne pomoći.

Agencija je naložila Generalnom sekretarijatu da se u ostavljenom roku (od 15 dana od dana prijema tog rješenja) izjasni o činjenicama i informacijama potrebnim da se ocjeni da li je neprijavljena državna pomoći u skladu sa pravilima za dodjelu državne pomoći (usklađena

državna pomoć), ili nije u skladu sa pravilima za dodjelu državne pomoći (neusklađena državna pomoć).

U skladu sa članom 21 Zakona, Agencija je pozvala sve zainteresovane strane da dostave informacije i podatke značajne za odlučivanje (tačka 4. dispozitiva tog rješenja).

Agencija ukazuje da, ukoliko Generalni sekretarijat ne dostavi Agenciji tražene podatke i informacije, iz tačke 2. dispozitiva tog rješenja, Agencija će u svemu postupiti po zakonu.

Generalni sekretarijatu Vlade je dana 14. 01. 2021 godine, aktom broj: 02-117 koji je zaveden kod Agencije pod brojem UPI-05-430/21-1/4 dana 14. 01.2021 godine, u roku dostavio materijale (Predlog hitnih mjera Vlade kao podrška građanima u privredi u cilju umanjene negativnih efekata od epidemije korona virusa i Treći paket socio-ekonomskih mjera), koje je razmotrila i usvojila Vlada Crne Gore na sjednicama od 19.03.2021 i 23.07.2021. godine, čime su se stekli uslovi za odlučivanje u predmetnoj stvari.

PREDMET OCJENE DRŽAVNE POMOĆI

Predmet ocjene Agencije su Prvi paket mjera i Treći paket mjera, s obzirom na to da je Rješenjem Agencije broj: 01-251/9 od dana 24.4.2020. Drugi paket mjera koji je Vlada donijela 24. aprila 2020. godine, ocjenjen je kao usklađen sa Zakonom.

Sastavni dio Treći paket mjera su:

Prilog 1 – Mjere za jačanje privredne djelatnosti informacionih tehnologija,

Prilog 2 – Turizam u susret novoj realnosti

Prilog 3 – Koncept brzih prodora u sektorima poljoprivrede i ribarstva

Prilog 4 – Sanaciono – razvojne ekonomske mjere.

PRVI PAKET MJERA

OSNOVNI ELEMENTI POMOĆI, KORISNICI POMOĆI, BUDŽET I TRAJANJE

Prvi paket Vlada je donijela 19. marta 2020. godine, koji predviđa sljedeće mjere:

1. Nalaže se potrošačkim jedinicama Budžeta države da sve aktivnosti koje nisu mandatomnog karaktera, odlože za naredni period; Zadužuju se sve potrošačke jedinice budžeta države da, u roku od 5 dana, dostave Ministarstvu finansija prijedlog izmjene plana dinamike budžetske potrošnje, shodno naznačenom režimu rada.
2. Zadužuje se Ministarstvo finansija da, u periodu od 90 dana, ne pokreće nove postupke javnih nabavki za potrebe potrošačkih jedinica budžeta države, osim u slučaju javnih nabavki neophodnih za funkcionisanje zdravstvenog sistema, potreba nacionalne bezbjednosti i hitnih nabavki, shodno odredbama zakona;
3. Zadužuju se sve državne institucije koje daju u zakup nepokretnost u vlasništvu države da svim subjektima koji uzimaju u zakup nepokretnost, po zahtjevu, omoguće odlaganje plaćanja predmetne obaveze za period od 90 dana, počevši od 1. aprila 2020. godine;

4. Nalaže se svim korisnicima državnog budžeta, ustanovama čiji je osnivač država i privrednim društvima u većinskom vlasništvu države da, u periodu od 90 dana, obustave isplatu varijabilnog dijela zarade, i stave van snage opšte i pojedinačne pravne akte kojima se utvrđuje naknada za rad u komisijama, upravnim odborima i drugim radnim tijelima, uz izuzetak radnih tijela gdje je rad profesionalizovan;
5. Zadužuje se Poreska uprava da, po zahtjevu poreskog obveznika, na period od 90 dana, odloži naplatu poreskih potraživanja po osnovu poreza na dohodak i doprinosa na zarade, za privredna društva – uz izuzetak od primjene mjere za privredna društava koja su u većinskom vlasništvu države ili većinskom vlasništvu lokalnih samouprava, a koja ne posluju po tržišnim principima - i preduzetnike koji nisu u mogućnosti da izmire poreske obaveze, usljed negativnih efekata na poslovanje izazvanih epidemijom korona virusa;
6. Zadužuje se Poreska uprava da, po zahtjevu poreskog obveznika, na period od 90 dana, odloži naplatu poreskih obaveza po osnovu Zakona o reprogramu poreskog potraživanja privrednim društvima i preduzetnicima koji nisu u mogućnosti da izmire poreske obaveze, usljed negativnih efekata na poslovanje izazvanih epidemijom korona virusa;
7. Zadužuje se Ministarstvo finansija da, iz sredstava tekuće budžetske rezerve, preusmjeri sredstva na odgovarajuće pozicije Ministarstva rada i socijalnog staranja i Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje, za potrebe obezbijedivanja jednokratne novčane pomoći u vrijednosti od 50€ porodicama korisnika materijalnog obezbijedjenja i korisnicima penzijskog i invalidskog osiguranja koji ostvaruju pravo na minimalnu penziju. Zadužuje se Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Fond PIO da Ministarstvu finansija dostave precizan broj korisnika i odgovarajuće pozicije u okviru budžeta Ministarstva rada i socijalnog staranja i Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje na koje će se sredstva iz tekuće budžetske rezerve biti preusmjerena.
8. Zadužuje se Ministarstvo rada i socijalnog staranja da omogući kontinuitet u ostvarivanju prava korisnicima osnovnih materijalnih davanja iz socijalne zaštite i to prava na dodatak za njegu i pomoć, ličnu invalidninu, kao i prava na materijalno obezbijedjenje po osnovu nesposobnosti za rad kojima je pravo utvrđeno u ograničenom trajanju, ukoliko je rok za njihovo korišćenje istekao za vrijeme trajanja privremenih mjera, do ponovnog uspostavljanja rada komisije, kada će se preispitati nastavak korišćenja navedenih prava.
9. Zadužuje se Ministarstvo kulture da pruži podršku medijskom sektoru kroz raspisivanje Konkursa za finansiranje programskih sadržaja u štampanim dnevnim novinama u Crnoj Gori i kroz pružanje finansijske podrške lokalnim javnim emiterima u cilju jačanja medijskih kapaciteta.
10. Preporučuje se Agenciji za elektronske medije, da u cilju pružanja podrške medijima radi obezbjedjivanja kontinuiteta u radu elektronskih medija, sagleda mogućnost olakšice od obaveze plaćanja naknade za emitovanje komercijalnih i javnih emitera, na period od 90 dana.
11. Zadužuje se Radio-difuzni centar da odloži naplatu obaveza lokalnih RTV emitera na period od 90 dana.
12. Zadužuju se Uprava javnih radova i Uprava za saobraćaj da, po zahtjevu, u periodu trajanja mjera Vlade, omoguće obezbijedjivanje avansnog plaćanja prema izvođačima radova i izvršiocima usluga angažovanim na započetim kapitalnim projektima, uz obezbijedjivanje bankarske garancije u vrijednosti avansa, u cilju obezbijedjivanja likvidnosti izvođača i pružaoaca usluga i održavanja kontinuiteta u izvođenju radova. Zadužuju se uprave da o predmetnom u najkaćem roku informišu Ministarstvo finansija.

13. Nalaže se privrednim društvima u većinskom vlasništvu države da, u periodu trajanja mjera Vlade, obustave sve troškove nemandatornog karaktera.

Prvi paket sadrži i preporuke:

1. Preporučuje se jedinicama lokalne samouprave, ustanovama i agencijama čiji je osnivač lokalna samouprava, privrednim društvima u većinskom vlasništvu lokalne samouprave i nezavisnim regulatornim agencijama da, u skladu sa politikom i mjerama Vlade Crne Gore, vode odgovornu fiskalnu politiku u cilju usklađivanja svojih rashoda sa raspoloživim prihodima i procjenama efekata aktuelne situacije na parametre javnih finansija na lokalnom nivou.

2. Preporučuje se jedinicama lokalne samouprave, ustanovama i agencijama čiji je osnivač lokalna samouprava, privrednim društvima u većinskom vlasništvu lokalne samouprave i nezavisnim regulatornim agencijama da obustave isplatu varijabilnog dijela zarade, i stave van snage opšte i pojedinačne pravne akte kojima se utvrđuje naknada za rad u komisijama, upravnim odborima i drugim radnim tijelima, uz izuzetak radnih tijela gdje je rad profesionalizovan, na period od 90 dana;

3. Vlada je donijela odluku da članovi Vlade izvrše uplatu donacije u vrijednosti od 50% jedne mjesečne zarade na poseban račun kod Nacionalnog koordinacionog tijela za zarazne bolesti, koji je otvoren za ove namjene. Preporučuje se svim javnim funkcionerima na centralnom i lokalnom novou da, za potrebe borbe protiv epidemije korona virusa, izvrše uplatu donacije u vrijednosti od 50% jedne mjesečne zarade na poseban račun kod Nacionalnog koordinacionog tijela za zarazne bolesti, koji je otvoren za ove namjene.

U prijavi MER, Treći paket daje opis I mjera iz Prvog paketa, kako slijedi:

MJERA 1: Odlaganje otplate kredita privrednih subjekata od strane Investicionog razvojnog fonda (u daljem tekstu: “**IRF**”). U periodu od donošenja odluke do kraja maja 2020. odobreno je 836 moratorijuma na vrijednost ukupnog duga od 160,7 miliona EUR.

MJERA 2. Odlaganje uplate poreza i doprinosa na zarade kao i obaveza shodno Zakonu o reprogramu do 90 dana. Zaključno sa 30.06.2020. godine, prema podacima Poreske uprave ukupan iznos odloženih obaveza po ovom osnovu iznosi 45 miliona EUR.

MJERA 3. Kreiranje nove kreditne linije IRF namijenjene za poboljšanje likvidnosti preduzetnika. Kreditne linije su namijenjene mikro, malim, srednjim i velikim preduzećima koja posluju u oblastima nabavke lijekova, medicinske opreme i vozila; turizma i ugostiteljstva; saobraćaja; usluga; proizvodnje i prerade hrane. Sredstva su se najvećim dijelom koristila za plaćanje zakupa kao i za isplatu zarada zaposlenih. U periodu od 24. marta 2020. godine do kraja juna 2020. godine IRF je podržao mikro, mala srednja i velika preduzeća, kroz 397 aranžmana u iznosu od 73,4 miliona EUR.

MJERA 4. Jednokratna novčana pomoć penzionerima sa najnižom penzijom i korisnicima materijalnog obezbjeđenja, u iznosu od 50 eura. Isplaćena jednokratna finansijska pomoć za 8.593 porodica korisnika materijalnog obezbjeđenja u iznosu od 429.650,00 EUR i za 12.012 korisnika sa najnižom penzijom u iznosu od 628.700,00 eura, odnosno ukupno 1,06 miliona EUR.

MJERA 5. Odlaganje plaćanja zakupa nepokretnosti koje su u državnom vlasništvu na period od 90 dana, počevši od 1. aprila 2020 godine. Po osnovu navedene mjere, prihodi od kapitala po osnovu rente za period april-jun niži su za cca 58%, odnosno 133.000 EUR u odnosu na isti period prethodne godine.

MJERA 6. Olakšice u izmirivanju računa za električnu energiju, u okviru ove mjere umanjen je fiksni dio računa za električnu energiju. Ukupno je obuhvaćeno 31.669 kupaca, a ukupan iznos oslobođenog dijela računa iznosi 50.703 EUR. U cilju ublažavanja posledica izazvanih pandemijom COVID-19, odobrene su određene pomoći socijalno ugroženim kategorijama kupaca. Naime, odobrene su subvencije na račune za struju koje su se kretale u rasponu od 30% do 50% iznosa računa. Ovim direktnim olakšicama, obuhvaćeno je 21.272 kupca u aprilu mjesecu, a iznos datih subvencija je 277.516 EUR.

Pored direktnih olakšica, Elektroprivreda Crne Gore (u daljem tekstu: "EPCG") je i suspendovala prinudne mjere isključenja sa mreže kao i pokazala tolerantnost prema kupcima koji su zaključili sporazume o izmirenju duga, a iste nijesu u mogućnosti ispoštovati zbog novonastale situacije izazvane pandemijom COVID-19 I omogućila učlanjenje u „zlatni tim“ svim kupcima električne energije koji na dan 30. 04. 2020. godine nemaju neizmirenih obaveza za električnu energiju. Na ovaj način ovi kupci su stekli popuste na vrijednost obračunate aktivne električne energije u iznosu od 13%.

Kako je navedeno u dostavljenom dokumentu, na osnovu Prvog paketa mjera realizovano je sljedeće:

- Odloženo obaveza kod IRF-a, Poreske uprave i zakupnina prema državi iznosi 205.8 miliona EUR,
- Namjenske kreditne linije IRF-a iznose 73.4 miliona EUR,
- Davanja ugroženim kategorija stanovništva u vidu subvencija za električnu energiju i jednokratnih finansijskih pomoći u ukupnom iznosi od 1.4 miliona EUR, što ukupno iznosi 280.6 miliona EUR.

DRUGI PAKET MJERA

Kao što je i prethodno precizirano, mjere iz Drugog paketa mjera Agencija je prethodno ocjenila kao usklađene sa Zakonom Rješenjem broj 01-251/9 od dana 24.4.2020. godine.

TREĆI PAKET MJERA

OSNOVNI ELEMENTI POMOĆI, KORISNICI, BUDŽET I TRAJANJE

Treći paket mjera predviđa sljedeće instrumente:

1. Definisan model fiskalnog podsticaja, baziran na: subvencionisanju kamatnih stopa za kreditne linije kod Investicionog razvojnog fonda i komercijalnih banaka za vrijeme grejs perioda za reprogramiranje postojećih (sektori turizma i poljoprivrede) i nove kreditne plasmane (prioritetni razvojni projekti);

2. Kreiranje povoljnih kreditnih linija (u okviru IRF-a i komercijalnih banaka) namijenjenih finansiranju kratkoročnih i dugoročnih prioritetnih razvojnih projekata;

3. Poreska rasterećenja kroz definisanje niže stope PDV-a za određene oblasti i djelatnosti;

4. Definisan model direktne podrške privredi kroz subvencionisanje zarada zaposlenih u određenim oblastima

5. Kreiran program konkurentnosti kao direktna bespovratna podrška privredi, sa 17 programskih linija, uz smanjenje administrativnih procedura prilikom apliciranja;

6. Definisani konkretni i na tržišnoj procjeni bazirani brzi i snažni razvojni prodori, odnosno struktura i dinamika potencijalnih investicija po oblastima za dugoročni ekonomski razvoj Crne Gore, kao kontinuirana mjera za vrijeme i nakon COVID-19 krize u skladu sa sektorskim politikama nadležnih ministarstava kreiranih za potrebe trećeg paketa ekonomskih mjera.

7. Podrška ranjivim kategorijama stanovništva u cilju suzbijanja negativnih efekata pandemije

8. Model obezbijedivanja dodatnog fiskalnog prostora, i njegovo stavljanje u funkciju implementacije mjera

Mjere trećeg paketa definisane su kroz kratkoročni i dugoročni vremenski okvir.

Opšti ciljevi, sa mjerama podsticaja i dugoročnim razvojnim prioritetima, prikazani su u sljedećem pregledu:

PREGLED UKUPNOG FINANSIJSKOG OKVIRA KRATKOROČNIH I DUGOROČNIH MJERA

	2020	2021	2022	2023	2024	UKUPNO
KRATKOROČNE MJERE	82,700,000	31,600,000	9,050,000	2,000,000	2,000,000	127,350,000
Podrška sektoru turizma	50,950,000	26,100,000	6,300,000			83,350,000
Podsticaji poljoprivredi, agroindustriji i ribarstvu	750,000	1,500,000	750,000			3,000,000
Program unaprijeđenja konkurentnosti privrede	10,000,000	2,000,000	2,000,000	2,000,000	2,000,000	18,000,000
Podrška privredi kroz subvencionisanje zarada	4,200,000					4,200,000
Jednokratna podrška ranjivim kategorijama stanovništva	1,800,000					1,800,000
Stvaranje dodatnog fiskalnog prostora	15,000,000	2,000,000				17,000,000
MJERE NA SREDNJI I DUGI ROK	198,527,000	178,254,860	123,495,630	68,483,630	524,969,630	1,093,730,750
Jačanje djelatnosti IT	827,000	1,046,815	25,995,630	983,630	969,630	29,822,705
Podrška sektoru turizma	100,000,000	9,700,000	7,500,000	7,500,000	7,000,000	131,700,000
Koncept brzih prodora u sektorima poljoprivrede i ribarstva		44,900,000	35,200,000	8,200,000	1,200,000	89,500,000
Sanaciono-razvojne ekonomske mjere	96,700,000	100,300,000	36,800,000	33,800,000	515,800,000	783,400,000
Podrška saobraćaju		10,508,045				10,508,045
UKUPNO	281,227,000	209,854,860	132,545,630	70,483,630	526,969,630	1,221,080,750

Kratkoročne mjere podrške sektorima

Pregled ukupnog fiskalnog efekta kratkoročnih mjera u sektoru turizma prikazan je u narednoj tabeli:

Fiskalni efekat kratkoročnih mjera u sektoru turizma			
	2020	2021	2022
1. Subvencija kamata na reprogram postojećih kredita kod IRF-a i poslovnih banaka	6,000,000	12,000,000	6,000,000
2. Primjena snižene stope pdv od 7% na pripremanje i usluživanje hrane, pića i napitaka, osim akciznih proizvoda i kafe, u ugostiteljskim djelatnostima	5,000,000	11,000,000	
3. Subvencionisanje zarada u turizmu, ugostiteljstvu i javnom prevozu putnika u drumskom saobraćaju	12,150,000		
4. Subvencija kamate na kreditne linije za likvidnost i obrtna sredstva	20,300,000	600,000	300,000
2.1 Kreditna linija kod IRF-a	20,000,000		
2.2. Subvencija za kamate	300,000	600,000.0	300,000
5. Subvencije za izdavaoce privatnog smještaja	3,000,000		
6. Subvencije za turoperatore	500,000	1,000,000	
7. Marketinig kapmanja	500,000	1,500,000	
8. Umanjenje godišnje naknade za korišćenje morskog dobra	3,500,000	1,500,000	
UKUPNO	50,950,000	26,100,000	6,300,000
UKUPNO tokom trajanja cijelog perioda	83,350,000		

Reprogram postojećih kredita kod poslovnih banaka i IRF-a

Povoljnost kreditnih sredstava će se ogledati kroz uvođenje grejs perioda do 24 mjeseca, tokom kojeg će se subvencionisati kamata u punom iznosu, tokom trajanja grejs perioda. Subvencija kamate će se odobriti za reprogramiranje kredita sa ugovorenim jednakim ili povoljnijim uslovima za klijenta od ranije ugovorenih, u smislu visine ugovorene kamatne stope, sa fiskalnim uticajem od 12 miliona EUR na godišnjem nivou, odnosno za 12 mjeseci.

Primjena snižene stope PDV od 7% na pripremanje i usluživanje hrane, pića i napitaka (osim akciznih proizvoda i kafe, u ugostiteljskim djelatnostim) proizvodi fiskalni efekat, koji će se ogledati u smanjenoj naplati prihoda po osnovu PDV-a na godišnjem nivou iznosi 16 mil EUR.

Subvencionisanje zarada u turizmu i ugostiteljstvu i javnom prevozu putnika u drumskom saobraćaju proizvodi fiskalni efekat na mjesečnom nivou 4 miliona EUR, odnosno 12 miliona EUR za period trajanja mjere.

Kreditne linije za likvidnost i obrtna sredstva realizuju se uz subvenciju 80% kamate, a najviše do 3% kamatne stope, tokom trajanja grejs perioda.

Kreditna linija obezbjeđuje se kod IRF-a, a subvencija kamatne stope iz budžeta Ministarstva održivog razvoja i turizma u ukupnom iznosu do 600.000 EUR u 2020. godini, a što bi, moglo da generiše do 20 miliona EUR vrijednost kreditnih linija.

Planirana je i podrška izdavaocima privatnog smještaja u iznosu od 3 miliona EUR.

Umanjenje godišnje naknade za korišćenje morskog dobra za 2020. godinu korisnicima/zakupcima koji obavljaju djelatnost sezonski ili tokom čitave godine, i to u ugostiteljskim objektima-restoranima, na kupalištima, privremenim lokacijama, pristaništima i sl. Obaveze po ovom osnovu umanjuju se u iznosu od 50% od ugovorene godišnje/sezonske naknade za korišćenje morskog dobra, u iznosu od 3,5 miliona eura.

Subvencije za turoperatore obezbijedene za organizovane dolaske turista koji se zadržavaju u Crnoj Gori najmanje 7 dana za 2020. i 2021. godinu iznose do 500.000,00 EUR u 2020. godini i 1 miliona EUR u 2021. godini.

Poseban budžet za marketinšku kampanju za 2020. i 2021. godinu za definisana su prioritetna oglašavanja putem digitalnih kanala komunikacije i globalnih medijskih kuća u iznosu od 500.000 EUR u 2020, odnosno 1.5 miliona EUR u 2021. godini

PODSTICAJ POLJOPRIVREDI I RIBARSTVU U CILJU ODRŽAVANJA LIKVIDNOSTI

U cilju podrške poljoprivredi, agroindustriji i robarstvu kreirana je podrška za reprogramiranje postojećih kredita kod poslovnih banaka i Investiciono razvojnog fonda, uvođenjem grejs perioda do 12 mjeseci, i subvencionisanjem kamate u punom iznosu tokom trajanja grejs perioda. Subvencija kamate će se odobriti za reprogramiranje kredita sa ugovorenim jednakim ili povoljnijim uslovima za klijenta od ranije ugovorenih, u smislu visine ugovorene kamatne stope, procjena predmetna mjera na godišnjem iznosi 1,5 miliona EUR.

UNAPREĐENJE KONKURENTNOSTI PRIVREDE

Program za unapređenje konkurentnosti se u kontinuitetu sprovodi, ali usljed negativnih okolnosti izazvanih pandemijom Covid 19 i potrebu obezbjeđivanja dodatnog stimulusa privredi u cilju unapređenja konkurentnosti, fiskalni okvir za 2020. godinu za implementaciju programa kroz davanje bespovratnih sredstava privredi povećan je na 10 miliona EUR.

PODRŠKA PRIVREDI KROZ SUBVENCIONISANJE ZARADA

Vlada Crne Gore je, na sjednici održanoj 24. aprila 2020. godine (Zaključak Vlade Crne Gore broj 07-2510 od 24. aprila 2020. godine), donijela Program pružanja podrške privredi i zaposlenima, u cilju ublažavanja negativnih efekata epidemije novog korona virusa COVID19. Fiskalni efekat navedene mjere, procjenjuje se da će na mjesečnom nivou iznositi okvirno 1.4 miliona EUR, odnosno cca 4.2 miliona EUR za tromjesečni period trajanja ovih mjera.

Subvencija zarada zaposlenih u zatvorenim djelatnostima

U skladu sa Programom pružanja podrške privredi i zaposlenima, odobrava se produženje mogućnosti dobijanja subvencije, po zahtjevu poslodavca, na zarade za mjesec jul, avgust i septembar 2020. godine privrednim društvima i preduzetnicima čiji je rad zabranjen naredbama Ministarstva zdravlja u cilju suzbijanja epidemije. Iznos subvencije se određuje u odnosu na vrijednost minimalne zarade utvrđene Odlukom Vlade o utvrđivanju minimalne zarade („Sl. list. CG“, broj 33/19), na način da se opredjeljuje iznos poreza i doprinosa srazmjerno ostvarenoj zaradi, a najviše do 100% iznosa poreza i doprinosa na minimalnu zaradu i 100% neto minimalne zarade, u naznačenom periodu u mjesecima kada je rad bio zabranjen.

Subvencije za zarade zaposlenih u karantinu ili izolaciji i zaposlenih na plaćenom odsustvu.

U skladu sa Programom pružanja podrške privredi i zaposlenima, odobrava se produženje mogućnosti dobijanja subvencije, po zahtjevu poslodavca, na zarade za mjesec jul, avgust i septembar 2020. godine privrednim društvima i preduzetnicima čiji zaposleni su naredbama Ministarstva zdravlja, stavljeni u karantin ili izolaciju, kao i preduzetnik ili privredno društvo čiji su zaposleni koristili pravo na plaćeno odsustvo sa rada po osnovu čuvanja djeteta mlađeg od 7 godina.

Iznos subvencije se određuje u odnosu na vrijednost minimalne zarade utvrđene Odlukom Vlade o utvrđivanju minimalne zarade („Sl. list. CG“, broj 33/19), na način da se opredjeljuje iznos poreza i doprinosa srazmjerno ostvarenoj zaradi, a najviše do 50% iznosa poreza i doprinosa na minimalnu zaradu i 50% neto minimalne zarade, za mjesec u kojima je pretežno korišćeno pravo na odsustvo po nekom od navedenih osnova.

Mjera podrške novom zapošljavanju

U skladu sa Programom pružanja podrške privredi i zaposlenima, odobrava se mogućnost produženja mjere subvencionisanja zarada za novo zapošljavanje u trajanju do 31.12.2020.

godine, po isteku prethodno utvrđene mjere u okviru drugog seta mjera ekonomske podrške privredi donešene 24. aprila 2020. godine. Iznos subvencije se određuje u odnosu na vrijednost minimalne zarade utvrđene Odlukom Vlade o utvrđivanju minimalne zarade („Sl. list. CG“, broj 33/19), na način da se opredjeljuje iznos poreza i doprinosa srazmjerno ostvarenoj zaradi, a najviše do 70% iznosa poreza i doprinosa na minimalnu zaradu i 70% neto minimalne zarade za zaposlene u privrednom društvu.

Subvencija za novozaposlene će se opredjeliti za period od 6 mjeseci, pod uslovom da se privredni subjekat obaveže da će ove zaposlene evidentirati kao zaposlene najmanje 6 mjeseci nakon isteka perioda subvencionisanja.

PODRŠKA RANJIVIM KATEGORIJAMA STANOVNIŠTVA

U cilju finansijske podrške ranjivim kategorijama stanovništva zbog negativnih posljedica epidemije na standard građana, obezbijeduje se davanje jednokratne novčane pomoći u iznosu od po 200 EUR porodicama korisnika materijalnog obezbijedenja i korisnika materijalnog obezbijedenja boraca. Na osnovu raspoloživih podataka o broju korisnika materijalnog obezbijedenja, navedena mjera iznosi 1.8 miliona EUR.

FISKALNI PROSTOR U FUNKCIJI IMPLEMENTACIJE MJERA

Konsolidacija javnih finansija i reklasifikacija postojećih izdvajanja

Potrošačke jedinice su dužne da revidiraju svoje finansijske planove za 2020. godinu i iz preostalih neutrošenih sredstava budžeta za 2020. godinu iznađu uštede od najmanje 10% sredstava u cilju racionalizacije, sa posebnim fokusom na sljedećim budžetskim pozicijama, : 412 - Ostala lična primanja; 413 - Rashodi za materijal; 414 - Rashodi za usluge; 415 - Rashodi za tekuće održavanje, 418 - Subvencije; 419 - Ostali izdaci i 441 - Kapitalni izdaci, a da se implementacijom navedene mjere očekuje se da će biti obezbijedena sredstava u iznosu od okvirno 10 miliona EUR koja će biti stavljena u funkciju implementaciji Trećeg paketa mjera.

Racionalizacija voznog parka državne uprave

U cilju racionalizacije korišćenja voznog parka državne uprave, predviđeno je smanjenje broja službenih vozila. Kroz racionalizaciju broja službenih vozila predviđa se smanjenje troškova održavanja voznog parka, kao i akumuliraje raspoloživih sredstava kroz prodaju određenog broja službenih vozila, kako bi mogao da stvori dodatni fiskalni prostor od 5 mil EUR.

Uređivanja politike zarada u privrednim društvima u većinskom vlasništvu države

U cilju obezbijedivanja dosljedne primjene Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, potrebno je utvrditi jedinstvenu politiku zarada u privrednim subjektima koja su u većinskom vlasništvu države. S tim u vezi, Vlada zadužuje predstavnike države u skupštini akcionara i u upravnim odborima privrednih subjekata u većinskom vlasništvu države da: i) pokrenu

procedure angažmana renomiranih konsultantskih revizorskih kompanija koje će izvršiti reviziju finansijskih iskaza za 2019 i 2020. godinu i u okviru izvještaja o reviziji dati jasno određenje o ispunjavanju kriterijuma za izuzeće od primjene odredbi Zakona o zaradama u javnom sektoru, shodno članu 41 Zakona; ii) pokrenu inicijativu za donošenje akata privrednog subjekta kojim se uređuje politika zarada i izvrši njeno usklađivanje sa odredbama Zakona o zarada, ukoliko postoji odstupanje od primje odredbi, a u slučaju izuzeća od primjene odredbi zakona, shodno članu 41, utvrdi ograničenje najviše zarade u tom privrednom društvu u visini do 3 prosječne zarade u privrednom društvu, uključujući minuli rad; iii) utvrdi politiku zarada shodno odredbama člana 10 Zakona o zaradama u slučaju kada je privredno društvo ostvarilo poslovni gubitak.

Pored navedenog, nalaže se predstavnicima države u skupštini akcionara i u upravnim odborima privrednih subjekata u većinskom vlasništvu države, kod privrednih društava koja nisu izvršili umanjenje obračunske vrijednosti koeficijenta za 50%, za rukovodni kadar u okviru grupe poslova A i B, a shodno Odluci Vlade i odredbama Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, da pokrenu inicijativu za donošenje internog akta privrednog društva kojim će se za mjesec avgust i septembar 2020. godine izvršiti umanjenje obračunske vrijednosti koeficijenta za 50% i donjeti odluku kojom će se izvršiti transfer sredstava na uplatni račun državnog trezora.

Očekuje se da će kroz implementaciju ove mjere doći do uvećanja prihoda državnog budžeta u iznosu od 2 miliona EUR, kroz raspodjelu dobiti privrednih društava u većinskom vlasništvu države, odnosno uvećanu isplatu dividende državi u 2021. godini.

DUGOROČNE MJERE PODRŠKE

DUGOROČNI RAZVOJNI KONCEPT SA NOVIM POGLEDOM NA VALORIZACIJU DOMAĆIH RESURSA

JAČANJE PRIVREDNE DJELATNOSTI U OBLASTI INFORMACIONIH TEHNOLOGIJA

Mjere za jačanje privrede u djelatnostima informacionih tehnologija u okviru Trećeg paketa mjera Vlade Crne Gore integrišu okvir šest ključno važnih operativnih mjera, koje su detaljno obrazložene u okviru ovog sektorskog dokumenta (Prilog 1), a to su: 1) strateško partnerstvo u kreiranju IT klastera; 2) uspostavljanje Centra za podršku razvoja e-Commerc usluga kod mikro i malih preduzeća u okviru Tehnopolisa; 3) uspostavljanje globalnog sistema online plaćanja u Crnoj Gori; 4) digitalizacija javnog sektora; 5) uspostavljanje Obrazovno-inovacionog centra sa tehnologijama virtuelne i proširene stvarnosti, kao podrška tranziciji sistema obrazovanja ka digitalizaciji; 6) u kontinuitetu otvoren poziv za inovativne startup projekte

Mjere za jačanje privrede u djelatnostima informacionih tehnologija imaju za cilj da:

- IT privreda postane nova jaka djelatnost koja će da kreira vodeće izvozne proizvode države Crne Gore,
- IT privreda i digitalizacija postanu katalizatori razvoja inovativne privrede,

- IT privreda osnaži naše tradicionalno jake privredne grane: energetiku, turizam i poljoprivredu,
- IT privreda bude u funkciji povećanja konkurentnosti crnogorske privrede na globalnom nivou.

Paralelno sa ovim mjerama, novi zakonodavni okvir koji čine dva nova zakona (Zakon o inovacionoj djelatnosti i Zakon o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija), koji su predviđeni da budu usvojeni u Skupštini 2020. godini, predviđa olakšice i podsticaje za razvoj inovativne privrede i startup kompanija, i to: i) Olakšan početak poslovanja – startapovi oslobođeni poreza do 5 godina; ii) Olakšano zapošljavanje u inovacionoj djelatnosti – značajno umanjenje poreza i doprinosa, do 50%; iii) Oslobođanje od poreza i doprinosa za rad na inovativnim projektima; iv) Oslobođanje poreza na dobit od 100% za reinvestiranje u inovativne projekte; v) Oslobođanje od poreza na dobit od 100% za ulaganje u startapove i fondove za finansiranje inovativnih projekata; vi) Oslobođanje poreza na dobit za donacije naučnoistraživačkim institucijama; vii) Umanjenje poreza na nepokretnosti i izgradnju infrastrukture za inovacionu djelatnost; viii) Uspostavljanje Fonda za inovacije.

Procjenjuje se da će navedene mjere biti realizovane u periodu 2020- 2024. Ukupna vrijednost mjera iznosi 29,8 miliona EUR, od čega će dominantno sredstva biti generisana iz privatnog sektora kroz investicije, dok je fiskalni okvir, odnosno učešće države potrebno za njihovu implementaciju i olakšice koje će se primjenjivati kroz implementaciju zakonskih rješenja, planirane su na nivou od 5 miliona EUR.

PODRŠKA SEKTORU TURIZMA

Kroz razvojni aspekt ovog sektora, u okviru Priloga 2 ovog dokumenta, prepoznate su sljedeće mjere: 1) Kreditna linija podrške za završetak započetih investicija u hotelske kapacitete; 2) Kreditna linija za izgradnju novih hotelskih kapaciteta; 3) Kreditne linije namijenjene za rekonstrukciju, adaptaciju, opremanje, kupovinu postojećih hotela, za unapređenje turističke infrastrukture i vanpansionske potrošnje; 4) Kreditna linija za podršku ugostiteljstvu; 5) Kreiranje programa podsticaja projekata diverzifikacije turističkog proizvoda i ravnomjernog regionalnog razvoja; 6) Mjerenje uticaja COVID-19 na turistička kretanja; 7) Izrada aplikativnog rješenja za prijavu boravka turista i praćenje turističkog prometa (e-turizam); 8) Uspostavljanje satelitskog obračuna efekata od turizma (jedinствена međunarodno priznata metodologija praćenja turističke potrošnje); 9) Revizija Strategije razvoja turizma Crne Gore za period od 2021. do 2026. godine i dr.

MJERE PODRŠKE INVESTICIONIM, STRATEŠKIM I RAZVOJNIM PROJEKTIMA

MJERE PODRŠKE INVESTICIONIM, STRATEŠKIM I RAZVOJNIM PROJEKTIMA, u milionima EUR						
Naziv	2020	2021	2022	2023	2024	UKUPNO
1. Kreditna linija podrške za završetak započetih investicija u hotelske kapacitete;	Sredstva obezbijeđena kroz namjenske kreditne linije kod komercijalnih banaka u Crnoj Gori i IRF-a 100 mil €					100
2. Kreditna linija za izgradnju novih hotelskih kapaciteta;						
3. Kreditne linije namijenjene za rekonstrukciju, adaptaciju, opremanje, kupovinu postojećih hotela (uz obavezna investiciona ulaganja), za unapređenje turističke infrastrukture i vanpansionske potrošnje;						
4. Kreditna linija za podršku ugostiteljstvu;						
5. Kreiranje programa podsticaja projekata diverzifikacije turističkog proizvoda i ravnomjernog regionalnog razvoja sa akcentom na održivost i inovacije u turizmu u pravcu razvoja zelene ekonomije;		1.0				1.0
6. Izrada aplikativnog rješenja za prijavu boravka turista i praćenje turističkog prometa (e-turizam)		0.5	0.5	0.5		1.5
7. Uspostavljanje satelitskog obračuna efekata od turizma;		0.1				0.1
8. Razvoj modela i kreiranje šema subvencija za podršku razvoja autentičnih crnogorskih proizvoda;		0.1				0.1
9. Utvrđivanje kategorije " stalni sezonski radnik ";		2.0	2.0	2.0	2.0	8.0
10. Podrška avio saobraćaju kroz model PSO linija		5.0	5.0	5.0	5.0	20.0
11. Mjerenje uticaja COVID-19 na turistička kretanja;		1.0				1.0
UKUPNO		109.7	7,5	7.5	7.0	131.7

KONCEPT BRZIH PRODORA U SEKTORIMA POLJOPRIVREDE I RIBARSTVA

Aktuelna situacija sa pandemijom COVID-19 je bila značajan dodatni pokretač važnosti domaće poljoprivredne proizvodnje i smanjenja uvozne zavisnosti.

S tim u vezi, prepoznato je 10 oblasti, koncepta prododa, u cilju maksimiziranja i valorizacije domaćeg potencijala kroz investicioni ciklus:

		UVOZ		SUPSTITUCIJA UVOZA			INVESTICIJA
		€	Tona	€	Tona	%	€
Meso	Svinjsko	52.172.000	20.700	35.476.960	14.000	68%	27.000.000
	Goveđe	19.024.000	5.212	11.826.124	3.240	62%	6.600.000
	Živinsko	16.106.000	8.316	9.683.742	5.000	60%	4.755.000
Povrće	Paradajz	5.711.000	9.851	4.348.035	7.500	76%	15.000.000
	Paprika	2.650.000	3.262	1.949.724	2.400	74%	3.280.000
	Krastavci	1.054.000	2.142	787.301	1.600	75%	2.210.000
Voće	Jabuke	2.911.000 ¹	10.720	3.500.000	7.000	70%	9.000.000
Pšenično brašno		16.241.000					
Pšenica		1.940.000					
Dodata vrijednost + sporedni proizvodi				8.500.000			5.000.000
Suncokretovo ulje		8.000.000					
Suncokretovo ulje - sirovina		5.000.000		3.000.000			4.000.000
Ribarstvo	Morska riba i prerađev.	21.000.000	4.000	14.700.000	2.800	70%	7.600.000
UKUPNO		128.628.000		93.771.886			84.445.000

Pored navedenog, u cilju stvaranja podsticaja navedenim investicijama, biće formirane namjenske kreditne linije kod Investicino-razvojnog fonda i poslovnih banaka, po povoljnim uslovima, koje će podrazumjevati adekvatnu ročnost, grejs period i subvenciju 80% kamate, a najviše do 3% kamatne stope, tokom trajanja gres perioda.

U narednoj tabeli je dat pregled finansijskog okvira potrebnog za implementaciju navedenih mjera sa procjenjenom dinamikom realizacije navedenih mjera.

Koncept brzih prodora u sektorima poljoprivrede i ribarstva

Koncept brzih prodora u sektorima poljoprivrede i ribarstva, u milionima EUR						
NAZIV	Period implementacije (mjesec)	2021	2022	2023	2024	UKUPNO
1. Koncept prodora u proizvodnji svinjskog mesa	19	10.0	17.0			27.0
2. Koncept prodora u govedarstvu	22	3.6	3.0			6.6
3. Koncept prodora u sektoru živinarstva	13-15	2.0	2.8			4.8
4. Koncept prodora u proizvodnji paradajza	4-6	15.0				15.0
5. Koncept prodora u proizvodnji paprike	3-6	3.3				3.3
6. Koncept prodora u proizvodnji krastavca	3-5	2.2				2.2
7. Koncept prodora u proizvodnji i preradi jabuke	48	1.0	2.0	5.0	1.0	9.0
8. Koncept prodora u proizvodnji brašna	30	1.0	2.0	2.0		5.0
9. Koncept prodora u proizvodnji i preradi suncokretovog ulja	18	1.5	2.5			4.0
10. Koncept prodora u izlovu i preradi sitne plave ribe	24	4.0	3.6			7.6
Subvencija kamate na kredite iz programa		1.3	2.3	1.2	0.2	5.0
UKUPNO		44.9	35.2	8.2	1.2	89.4

PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA, ENERGETIKA, RUDARSTVO

Prerađivačka industrija

Primat u okviru prerađivačke industrije Crne Gore tradicionalno imaju prehrambena, drvna i metalna industrija.

Dalje jačanje prerađivačke industrije, biće u fokusu u narednom periodu, kako kroz nastavak implementacije Programa za unapređenje konkurentnosti privrede, tako i kroz implementaciju novih programa u vidu subvencija kamatnih stopa za kreditne linije za proizvodnju. Dalji razvoj sektora industrije doprinijeće unapređenju konkurentnosti domaće privrede i domaćih proizvoda, jačanju domaće proizvodnje i u krajnjem, doprinijeće povećanju izvoza, te potencijalno supstituciji uvoza domaćom proizvodnjom.

Energetika

Unapređenje energetskeg sistema kroz ulaganja u mrežu i proizvodnju energije

Planovi najvećih energetskeg subjekata obuhvataju značajne investicije ukupne vrijednosti od preko 1 milijardu eura. Ukupni fiskalni efekat prezentovanih mjera, kroz direktna davanja privredi iz budžeta države, kroz investicije iz budžeta države i državnih kompanija, kao i kroz obezbijeđene povoljne kreditne aranžmane kod komercijalnih banaka uz posredstvo države

iznosi cca 1.09 milijardi eura, od čega će se u periodu 2020-2024, realizovati 734,6 miliona eura.

Tabela – planirane investicije u sektoru Energetike (u milionima EUR)						
Naziv	2020	2021	2022	2023	2024	
EPCG	TE Pljevlja - ekološka rekonstrukcija					
	HE Perućica - rekonstrukcija + A8	25.0	35.6	26.5	26.5	26.5
	HE Piva - rekonstrukcija					
	SE Briska gora					
	VE Gvozd	2.6	28.6	24.7	24.7	24.7
	HE Komarnica	0.7	1.0	34.3	34.3	34.3
WPD	VE Brajići	0.5	25.2	25.2	25.2	25.2
CEDIS	Revitalizacija elektrodistributivne mreže	12.0	12.0	12.0	12.0	12.0
	Ostale investicije	17.9	17.3	17.3	17.3	17.3
	Otkup	5.0	4.3	4.3	4.3	4.3
CGES	Ojačanje mreže	7.6	23.3	18.8	15.8	15.4
	Transbalkanski koridor	13.4				
OIE	Male Hidroelektrane	11.0	2.3	2.3	2.3	2.3
	SUM	95.7	149.5	165.3	162.3	161.9
UKUPNO tokom trajanja cijelog perioda						734.6

Proizvodnja električne energije za sopstvene potrebe

Izmjenama i dopunama Zakona o energetici, kao i Zakona o uređenju prostora i gradnji objekata, stvoreni su svi preduslovi da se pokrene finansijski atraktivan i proceduralno jednostavan program proizvodnje energije za sopstvene potrebe. Program bi podrazumijevao instalaciju fotonaponskih panela na krovovima stambenih objekata ili na pomoćnim instalacijama. Procjenjuje se da bi prosječna pojedinačna investicija po ovom osnovu bila između 3,000 i 4,000 eura, omogućivši dugoročnu energetska nezavisnost domaćinstva. Gruba procjena ukazuje da ako se samo 3% potrošača odluči na ovaj korak, što je izuzetno konzervativna pretpostavka, mogao bi se realizovati investicioni program vrijedan preko 30 miliona eura.

U narednoj tabeli je dat fiskalni okvir jednogodišnje investicije, sa gore navedenim pretpostavkama, uz očekivanje da bi, s obzirom da postupak od pripreme do realizacije traje najmanje 6 mjeseci, mogao da se primjeni počevši od 2021, uz periodično ponavljanje.

Tabela - Proizvodnja električne energije za sopstvene potrebe					
Naziv	2020	2021	2022	Ukupno	Izvor
Montaža sistema za proizvodnju električne energije (projekcija za 3% potrošača energije u zemlji)	1,500,000	15,000,000	15,000,000	31,500,000	Poslovne banke i IRF
Subvencija za kamatu	300,000	3,000,000	3,000,000	6,300,000	Budžet države

Energetska efikasnost

Opseg Programa energetske efikasnosti će biti intenzivno proširen i na stambene objekte, uz podsticajne mjere poput beskamatnih kredita i bespovratnih grantova. Za 2020. godinu planirano je 200.000 eura u budžetu Ministarstva ekonomije, a što će generisati investiciju u vrijednosti od cca 1 mil €, koji treba da pokriju, pored mjera energetske efikasnosti (peći na pelet, demit fasade, energetska efikasna bravarija) i ugradnju solarnih sistema za proizvodnju električne energije za sopstvene potrebe. Za 2021. godinu, obihvat je planiran da bude u značajnoj mjeri proširen, generišući ukupnu investiciju za ove namjene u iznosu od 10 mil €, od čega 2 mil € subvencija na kamate i obradu kredita.

Rudarstvo

Trenutno je 41 potpisan ugovor za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina, od čega je u 26 slučajeva u toku proizvodnja, koja generiše više od 1.800 radnih mjesta i čija je godišnja vrijednost oko 88 mil €. Takođe, potpisani ugovori, a koji su u fazi istraživanja, garantuju rast rudarske proizvodnje u kratkom roku.

PODRŠKA SAOBRAĆAJU

Povoljne kreditne linije namijenjene razvoju lučke infrastrukture i suprastrukture

U cilju valorizacije lučkih resursa i širenja kapaciteta, kroz povoljne kreditne aranžmane bilo bi moguće obezbijediti otpočinjanje u najskorijem roku investicije na infrastrukturi, saniranju konstrukcije i produbljivanja morskog dna u procijenjenom iznosu od 11.3 miliona EUR.

IZVORI FINANSIRANJA

PROGRAMI PODRŠKE IRF-a

Novonastala situacija sa krizom COVID-19 uslovila je i dalji razvoj namjenske podrške koja će biti usmjerena na sledeće:

- (i) Reprogramiranje postojećih kredita;
- (ii) Program podrške za finansiranje obrtnog kapitala;
- (iii) Program podrške za finansiranje već započetih projekata;
- (iv) Program podrške za nove projekte;

Stoga, za potrebe trećeg paketa ekonomskih mjera Vlade, u cilju podrške MMSP IRF je kreirao kreditne linije sa povoljnim kamatnim stopama, kao i sa povoljnijim rokovima otplate. Prilagođavanje kreditnog portfolia je fokusirano na dodatne povoljnosti koje se prevashodno ogledaju u smanjenju troškova izvora finansiranja kao što su kamatne stope i naknade.

Nadalje, kada je u pitanju sektor turizma, IRF će odobravati reprogram postojećih kredita, uvođenjem grace period-a do 24 mjeseca tokom kojih će se obračunata kamata za ugovorene jednake ili povoljnije uslove za klijenta u smislu visine kamatne stope, u

cjelokupnom iznosu subvencionisati od strane države. Takođe, i sektoru poljoprivrede i agroindustrije IRF će odobravati reprogram postojećih kredita, uvođenjem grace period-a do 12 mjeseci, uz subvenciju kamate od strane države pod isti uslovima kao i sektoru.

Uvode se nove kreditne linije IRF CG, sa nižom kamatnom stopom i dužim grejs periodom kao direktna podrška očuvanju likvidnosti i radnih mjesta i to:

1. Program podrške za finansiranje obrtnog kapitala u turizmu i ugostiteljstvu, koja uključuje i mogućnost isplata plata, maksimalni iznos do 2.000.000,00 EUR uz kamatu od 2,3% do 3,0% grace period do 24 mjeseci, rok povraćaja do 7 godina; uz subvencionisanje 80% kamate, a najviše do do 3% kamatne stope, od strane države, tokom trajanja grejs perioda;
2. Program podrške za finansiranje trajnih obrtnih sredstava u ostalim sektorima, maksimalni iznos do 3.000.000,00 EUR uz kamatu od 2,3% do 3,5% grace period do 12 mjeseci, rok povraćaja do 7 godina;
3. Program podrške u vidu kratkoročnog finansiranja, maksimalni iznos do 1.000.000,00 EUR, kamatna stopa iznosi od 2,4% do 2,9% grace period do 3 mjeseca, rok povraćaja do 1 godina.

IRF CG će u cilju podrške MMSP za prevazilaženje posledica pandemije koronavirusa i podsticaj daljeg rasta i razvoja prilagoditi kreditni portfolio sa ciljem smanjenja troškova izvora finansiranja tako da će kamatne stope u zavisnosti od programa podrške i izvora finansiranja biti umanjene do 0,5 p.p.

Pregled palete proizvoda u ponudi IRF-a, po sektorima.

Održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane

1. Kreditna linija za podršku agro-industriji i proizvodnji hrane, maksimalni iznos do 3.000.000,00 EUR (koji zavisno od procjene uticaja investicije na stvaranje dodate vrijednosti može biti uvećan) kamatna stopa iznosi od 2,3% do 3,5% grace period do 4 godine, rok povraćaja do 12 godina;

Napomena: Projekti veće predračunske vrijednosti sa zahtijevanim iznosom finansiranja preko 3.000.000,00 EUR će se posebno razmatrati;

Održivi turizam

1. Kreditna linija podrške za završetak započetih investicija u hotelske kapacitete, maksimalni iznos do 5.000.000 EUR, kamatna stopa od 2,3% do 3,5% grace period do 4 godine, rok povraćaja do 12 godina;
2. Kreditna linija za izgradnju novih hotelskih kapaciteta, maksimalan iznos kredita do 5.000.000,00 EUR, kamatna stopa od 2,3% do 3,5 %, grace period do 4 godine, rok povraćaja do 12 godina;
3. Kreditna linija za rekonstrukciju, adaptaciju, opremanje, kupovinu postojećih hotela (uz obavezna investiciona ulaganja) maksimalan iznos kredita do 5.000.000,00 EUR, kamatna stopa od 2,3% do 3,5 %, grace period do 4 godine, rok povraćaja do 12 godina;

4. Kreditna linija za unapređenje turističke infrastrukture i vanpansionske potrošnje, maksimalan iznos kredita do 5.000.000,00 EUR, kamatna stopa od 2,8% do 4,0 % grace period do 4 godine, rok povraćaja do 12 godina;

5. Kreditna linija za podršku ugostiteljstvu, maksimalni iznos do 3.000.000,00 EUR, kamatna stopa od 2,8% do 4,0%, grace period do 2 godine, rok povraćaja do 10 godina

Energija i održiva životna sredina

1. Kreditna linija za podršku zaštite životne sredine, energetske efikasnosti i obnovljivi izvori energije , maksimalnog iznosa do 3.000.000,00 EUR, kamatna stopa iznosi od 2,3% do 3,5%, grace period do 5 godine, rok povraćaja do 15 godina.

Prozvodnja

1. Kreditna linija za podršku proizvodnji maksimalnog iznosa do 3.000.000,00 EUR, kamatna stopa iznosi od 2,8% do 4,0%, grace period do 4 godine, rok povraćaja do 12 godina

2. Kreditna linija za podršku preduzećima iz oblasti drvoprerađivanja maksimalni iznos do 2.000.000,00 EUR; kamatna stopa iznosi od 2,8% do 4,0%, grace period do 4 godine, rok povraćaja do 12 godina

3. Kreditna linija za podršku klasterima, maksimalni iznos do 2.000.000,00 EUR; Kamatna stopa iznosi od 2,3% do 3,5%, grace period do 2 godine, rok povraćaja do 8 godina

ICT

1. Kreditna linija za podršku ulaganjima u ICT maksimalni iznos do 1.000.000,00 EUR, kamatna stopa iznosi od 2,0% do 2,5%, grace period do 4 godine, rok povraćaja do 12 godina

Usluge

1. Kreditna linija za podršku uslužnim djelatnostima, maksimalni iznos do 2.000.000,00 EUR, kamatna stopa iznosi od 2,8% do 4,0%, grace period do 4 godine, rok povraćaja do 12 godina

Preduzetništvo

U narednom periodu je takođe značajno promovisati programe podrške za preduzetništvo koji pružaju mogućnost povoljnih izvora finansiranja naročito za mlade/visokoškolce, žene, tehnološke viškove, kako bi kroz samozapošljavanje i realizaciju svojih ideja obezbijedili egzistenciju.

Program podrške u ovom segmentu su:

- Program kreditiranja visokoškolaca;
- Program kreditiranja tehnoloških viškova;
- Program podrške ženama u biznisu – UNDP;

- Program podrške ženama u biznisu;
- Program podrške ženama u biznisu – start up;
- Program podrške razvoju preduzetništva;
- Program kreditiranja početnika u biznisu – start up;
- Program kreditiranja mladih u biznisu;
- Razvojni kredit za mikro, mali i srednji biznis – CEB;
- Program finansiranja trajnih obrtnih sredstva za mikro,mali i srednji biznis – CEB.

Za navedene programe podrške kamatne stope su od 0% do 4% uz primjenu dodatnih stimulacija po osnovu ulaganja u opštinama sa prosjekom razvijenosti ispod državnog prosjeka manje razvijene opštine.

Garantne šeme

1. EU COSME program podrške investicijama za kredite, maksimalni iznos do 150.000,00 EUR;
2. EU COSME program za finansiranje obrtnih sredstava za kredite, maksimalni iznos do 150.000,00 EUR,
3. EU EaSi program podrške investicijama za kredite. maksimalni iznos do 25.000,00 EUR ;

JAVNE FINANSIJE

U skladu sa odredbama Zakona o izmjenama i dopunama zakona o budžetu za 2020. godinu i shodno dosadašnjim pregovorima sa međunarodnim finansijskim institucijama, obezbjeđena su sredstva u iznosu od 70 mil EUR koja će biti plasirana prema privredi po povoljnim uslovima, putem IRF-a i poslovnih banaka, dok će 50 mil EUR predviđenih državnih garancija biti efektuirano prilikom zaduživanja komercijalnih banaka kod međunarodnih kreditnih institucija.

Treći paket mjera sadrži i mjere iz nadležnosti Ministarstva nauke, sadržane u Prilogu 1:

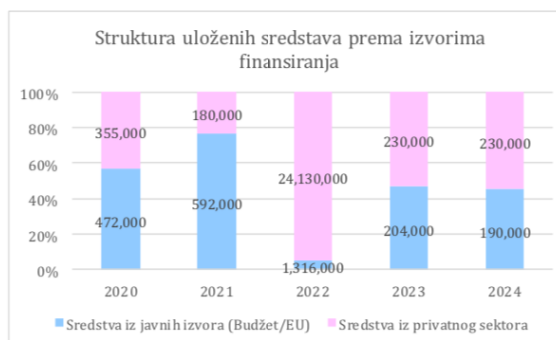
MJERE ZA JAČANJE PRIVREDNE DJELATNOSTI U OBLASTI INFORMACIONIH TEHNOLOGIJA

Jačanje privrede u djelatnostima informacionih tehnologija je segment u okviru Trećeg paketa mjera, a u pitanju je finansijski paket podrške u iznosu od oko 28 miliona EUR koji će se realizovati u periodu 2020-2024 u direktnom partnerstvu Vlade Crne Gore i domaćeg privatnog sektora, uz učešće stranih direktnih investicija. Vlada Crne Gore će do kraja ove godine i tokom naredne kroz ovaj paket uložiti 1 milion EUR za specifičan program jačanja IT privrede.

FINANSIJSKA SREDSTVA ZA PAKET MJERA JAČANJA IT PRIVREDE

Mjere Trećeg paketa za jačanje IT sektora "IT za novi izvoz"	2020		2021		2022		2023		2024	
	Sredstva iz javnih izvora (Budžet/EU)	Sredstva iz privatnog sektora	Sredstva iz javnih izvora (Budžet/EU)	Sredstva iz privatnog sektora	Sredstva iz javnih izvora (Budžet/EU)	Sredstva iz privatnog sektora	Sredstva iz javnih izvora (Budžet/EU)	Sredstva iz privatnog sektora	Sredstva iz javnih izvora (Budžet/EU)	Sredstva iz privatnog sektora
IT klaster	75.000	75.000	150.000	150.000	150.000	150.000	100.000	200.000	100.000	200.000
Centar za podršku eCommercu	18.000		72.000		36.000		24.000		10.000	
Uspostavljanje globalnog sistema onlajn plaćanja	50.000									
Partnerstvo za inovacije	9.000		300.000		10.000		10.000		10.000	
Obrazovno-inovacioni centar sa tehnologijama virtualne i proširene stvarnosti	250.000	250.000			1.050.000	23.950.000				
Otvoreni poziv za inovativne start up-ove	70.000	30.000	70.000	30.000	70.000	30.000	70.000	30.000	70.000	30.000
UKUPNO	472.000	355.000	592.000	180.000	1.316.000	24.130.000	204.000	230.000	190.000	230.000

	2020	2021	2022	2023	2024
Sredstva iz javnih izvora (Budžet/EU)	472.000	592.000	1.316.000	204.000	190.000
Sredstva privatnog sektora	355.000	180.000	24.130.000	230.000	230.000
UKUPNO	827.000	772.000	25.446.000	434.000	420.000

NOVI PODSTICAJNI ZAKONODAVNI OKVIR ZA INOVACIJE I TEHNOLOŠKI RAZVOJ

Prednosti i potencijali ICT sektora se ogledaju u dobro razvijenoj telekomunikacionoj infrastrukturi, visokom procentu penetracije mobilne telefonije, planiranim zakonskim podsticajima, uspostavljanju Naučno- tehnološkog parka i Fonda za inovacije, kao i činjenici da je Crna Gora usvojila Strategiju pametne specijalizacije, kao prva zemlja među kandidatima za EU i definisala važnost IT sektora za razvoj.

Implementacija stimulativne politike u oblasti poreza za podršku ICT sektoru, bolje korišćenje EU fondova, uspostavljanje potpunih usluga međunarodnog elektronskog plaćanja void jačanju privrede u djelatnostima informacionih tehnologija.

U pitanju je finansijski paket podrške u iznosu od oko 28 miliona EUR koji će se realizovati u periodu 2020-2024 u direktnom partnerstvu Vlade Crne Gore i domaćeg privatnog sektora, uz učešće stranih direktnih investicija. Vlada Crne Gore će do kraja ove godine i tokom naredne kroz ovaj paket uložiti 1 milion EUR za specifičan program jačanja IT privrede.

Država će sufinansirati formiranje i rad strateškog IT klastera, u iznosu koji duplira iznos koji će za njega da opredijeli IT privreda (npr. ukoliko privreda uloži 150.000 EUR, država će uložiti 150.000 EUR, na godišnjem nivou). Jedan od početnih fokus područja rada klastera će biti uspostavljanje Programa cjeloživotnog IT obrazovanja i kreiranje IT akademije na nacionalnom nivou, kroz ulaganje od 300.000 EUR godišnje, izvor: državni budžet 50%, članovi klastera 50% (moguće kandidovanje za EU projekte u srednjem roku), a način realizacije je putem javnog poziva za podršku klasteru od posebnog strateškog značaja.

Uspostavljanje I finansiranje Centra za podršku elektronskoj trgovini (e-commerce) mikro I malih preduzeća kroz ulaganje od 6.000 EUR mjesečno, sa smanjenjem od 2.godine: 2020:18.000EUR, 2021:72.000EUR, 2022:36.000EUR I 2023:24.000EUR, a izvor je državni

budžet, sa mogućnošću apliciranja za IPA fondove u narednoj fazi, a način realizacije je putem tendera.

Za globalne online sisteme plaćanja predviđeno je ulaganje od 50.000 EUR jednokratno, iz državnog budžeta, kroz tender za konsultantsku kompaniju za analizu.

Digitalizacija javnog sektora kroz ulaganje od 9.000 EUR u prvoj fazi, 300.000 EUR u trećoj (IV faza, održavanje i dalji razvoj: 10.000 EUR, iz državnog budžeta, a način realizacije je putem takmičenja u organizaciji MN i MORT i tendera.

Za uspostavljanje obrazovno-inovacionog centra za tehnologijama virtuelne i proširene stvarnosti (VAR) država će sufinansirati novu stranu direktnu investiciju - SDI u oblasti IT tehnologija za podršku tranzicije sistema obrazovanja ka digitalizaciji, unapređenju vještina radne snage u svim privrednim granama, i snaženje inovacija upotrebom tehnologija VAR (virtuelne i proširene realnosti) – projekat “EON Reality - ACC”, kroz ulaganje od 25,5 miliona EUR, Faza II – 500.000 EUR: 250.000 EUR iz budžeta 2020. i 250.000 EUR SDI, Faza III 25 miliona EUR - 1.050.000 budžet i 23,95 M EUR, SDI – nastavak ulaganja SDI u operativne troškove tokom 5 godina. Nakon 5 godina očekuje se samoodrživost Centra, a izvor je državni budžet 1,3 M EUR, investitor 24,2 M EUR, dok je način realizacije - Ugovor o stranoj direktnoj investiciji.

Podsticaj inovativnih startapova

Uspostaviće se kontinuirano otvoreni pozive za inovativne startap projekte koji nude digitalna rješenja u oblasti S3 strategije i u okolnostima pandemije. Evaluacija ovih projekata će se obavljati 2 puta u godini, prema metodologiji Ministarstva nauke, kroz ulaganje od 100.000 EUR godišnje (5*20.000 EUR), izvor je državni budžet + 30% privreda, a način realizacije kroz Konkurs za inovativne startap projekte, grantovi iz sredstava Ministarstva nauke.

Mjere će se realizovati i na osnovu Zakona o inovacionoj djelatnosti i Zakona o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija.

Prilog 2 Trećeg paketa mjera odnosi se na “očuvanje supstance turističke industrije” kroz sljedeće mjere

1.1. Brzi odgovor - mjere za očuvanje supstance turističke industrije

1) Reprogram postojećih kredita kod poslovnih banaka i IRF, grace period od 12 do 24 mjeseca uz subvenciju kamatne stope u punom iznosu, a najviše do 3% kamatne stope, tokom trajanja grace perioda

Izvor finansiranja: budžet Crne Gore, očekivani fiskalni uticaj na godišnjem nivou oko 6 miliona EUR (u drugoj polovini 2020. godine 3 miliona EUR);

2) Kreditne linije za likvidnost i obrtna sredstva – grace period do 24 mjeseca, rok otplate do 7 godina, sa subvencijom 80% kamatne, a najviše do do 3% kamatne stope, tokom trajanja grace perioda, po kriterijumima koje će za turističku privredu definisati MORT

Izvor finansiranja: kreditna linija kod IRF (link), subvencije kamatne stope budžet MORT i MF (300.000,00 EUR u 2020. godini i 600.000,00 EUR u 2021. godini);

3) Subvencije za turoperatore za organizovane dolaske turista koji se zadržavaju u Crnoj Gori minimum 7 dana za 2020. i 2021. godinu po programu koji će usvojiti Vlada na predlog MORT (kriterijumi i iznosi će biti definisani programom u zavisnosti od vrste prevoza)

Izvor finansiranja: budžet Crne Gore, 500.000,00 EUR u 2020. godini i 1 miliona EUR u 2021. godini;

4) Poseban budžet za marketinšku kampanju za 2020. i 2021. godinu sa prioriternim oglašavanjem putem digitalnih kanala komunikacije i globalnih medijskih kuća

Izvor finansiranja: budžet Crne Gore, Potrebna sredstva 2 miliona eura (500.000,00 EUR u 2020. i 1,5 miliona.EUR u 2021. godini);

5) Podrška izdavaocima (fizička lica) privatnog smještaja sa važećim odobrenjem za obavljanje djelatnosti. Imajući u vidu posebno snažan negativni efekat pandemije na poslovanje izdavaoca privatnih smještaja, planirana je podrška izdavaocima, na osnovu evidentiranih smeštajnih kapaciteta u privatnom smještaju u iznosu od 3 miliona EUR. Kriterijumi i model podrške će biti definisani posebnim programom Vlade

UNAPREĐENJE KONKURENTNOSTI TURISTIČKE INDUSTRIJE

Prioritetni turistički projekti

U Crnoj Gori se odvijaju investicije u turističku industriju u iznosu od blizu 3,5 mlrd. EUR, od strane, pored ostalih, i renomiranih svjetskih lanaca čime se broj najpoznatijih brendova koji već posluju u Crnoj Gori i dalje povećava.

Projekat	Raniji period € mil.	2017. € mil.	2018. € mil.	2019. € mil.	2020. realiz. € mil.	2020. plan € mil.	Ukupno investir. € mil.	Ukupno planirano € mil.	Realiz. preostalog dijela invest. € mil.	2021. plan € mil.	Smješt. kapaciteti	Broj zaposlenih
Portonovi	183,7 (2012.-2016.)	53,7	92,4	214	70,3	46,2	614	969 (inv. Obaveza 258 mil.)	355 (2020-2022)		112 soba i 10 brand vila	175 (u komp. Invest. jdo 1500 (na gradilišt.)
Porto Montenegro	475,9 (2006.-2016.)	74,9	71,7	72,5	2,8	15,1	695	783 (inv. Obaveza 450 mil.)	/	88,6	86 soba	378
Luštica Bay	93,1 (2013.2016.)	40,6	47,5	62,2	11,0	29,4	254	1100	864 (do 2036.)	61,2	110 soba	165 350-400 na gradilištu
Plavi Horizonti – Qatari Diar	59,4 (2010.-2016.)	6,2	1,8	2,1	1,5	7	71	250	179 nema podataka o dinamici		167 jedinica/ 431 kreveta 78 vila/304 kreveta	7
Hotel Kraljičina plaža	2,4 (2015.-2017.)		1,2	0,7	4	7	8,3	73	64,7 (2020-2022)			126 soba
Rekonstrukcija tvrđave „Mamula“	0,04 (2016.)	0,25	0,9	5,0	1,8	5,1	8	15	7	6,5	34 sobe	16 34 na gradilištu
HTP Ulicinska rivijera	/		15,1	8,7	/	/	24	32	€ 8 mil 2026-2027. III faza inv.		600 soba (257 u I fazi –	
Montrose	2,9 (2016.)	2,1	4,3	7,7	4,4	8,3	21,4	210	188,6 do 2023.	45,7	113 soba 13 vila	120 (konsultant građevinski radnici)
Planinski centar „Kolašin 1600“	/		0,02	0,29	0,55	1,2	0,9	12,8 (I faza) 77,32 (4 faze)	12 2020-2023		/	Projekcije: 40-80 u Klasteru 1; 350 u sva 4 Klastera
VTK „Mediterran“ Žabljak	/			0,5	0,2	1,3	0,8	obaveza - 5 plan -10	4,2 2020-2022		59 soba 120 kreveta	
UKUPNO (u mil. eura)							1.697	3.519				

Infrastrukturni projekti na sjeveru Crne Gore

Za razvoj tri skijališta na području Bjelasice i Komova - „Kolašin 1600“ u Kolašinu, „Žarski“ u Mojkovcu i „Cmiljača“ u Bijelom Polju, višegodišnjim budžetom su planirana značajna ulaganja u razvoj infrastrukture na ovim lokalitetima, čija vrijednost po Investicionim elaboratima iznosi blizu 70 miliona EUR.

Projekat	Predgled planiranih/ realizovanih investicija, po godinama													
	2014 Planirano/realizovano		2015 Planirano/realizovano		2016 Planirano/realizovano		2017 Planirano/realizovano		2018 Planirano/realizovano		2019 Planirano/realizovano		2020 Planirano/realizovano jan-jun	
Ski centar Kolašin	3.476.000	192.018	4.698.000	1.236.478	3.812.000	2.994.401	5.096.000	6.497.903	2.770.377	4.919.930	2.661.000	2.660.256	1.550.000	2.029.225
	Ukupno je uloženo u projekat € 20.530.211 - Prema Investicionom elaboratu (april 2014.) su predviđena ulaganja od € 19.500.000													
Ski centar Žarski	20.000	-	25.000	23.283	256.000	16.707	1.168.000	1.166.858	415.400	413.289	2.409.000	2.408.131	1.700.000	2.254.693
	Ukupno je uloženo u projekat € 6.282.961 - Prema Investicionom elaboratu (2015.) su predviđena ulaganja od € 27.750.000													
Ski centar Cmiljača	495.000	98.901	1.350.000	426.653	865.500	217.585	767.000	817.206	2.542.303	2.303.153	9.446.769	9.446.115	2.001.100	1.683.783
	Ukupno je uloženo u projekat € 14.993.396 - Prema Investicionom elaboratu (jun 2014.) su predviđena ulaganja od € 20.000.000													
Ski centar Žabljak	795.000	755.214	-	-	150.000	5.300	433.500	210.671	2.659.260	2.704.142	5.730.077	5.728.837	1.080.000	299.713
	Ukupno je uloženo u projekat € 9.703.877 - Prema Investicionom elaboratu (jul 2016.) su predviđena ulaganja od € 48.340.000													
Ski centar Štedim	400.000	17.386	360.000	337.868	580.000	549.118	215.000	206.940	1.538.342	1.445.035	1.763.000	1.762.506	680.000	311.438
	Ukupno je uloženo u projekat € 4.630.291 - Prema Investicionom elaboratu (jun 2015.) su predviđena ulaganja od € 6.750.000													
Đalovića pećina	129.300	24.990	282.900	26.590	140.000	92.294	854.000	851.076	1.289.961	1.626.342	4.265.000	4.264.370	1.550.000	2.083.068
	Ukupno je uloženo u projekat € 8.968.730													
Ukupno investirano kroz KB	Planirano	Realizovano	Planirano	Realizovano	Planirano	Realizovano	Planirano	Realizovano	Planirano	Realizovano	Planirano	Realizovano	Planirano	Realizovano
	5.315.300	1.088.509	6.715.900	2.050.872	5.803.500	3.875.405	8.533.500	9.750.654	11.215.643	13.411.891	26.274.846	26.270.215	8.561.100	8.661.920

Projekat Ekonomsko državljanstvo

Vlada Crne Gore je na Listu razvojnih projekata u oblasti turizma u dosadašnjem periodu uvrstila sedam projekata:

Projekat	Datum uvrštavanja na Listu razvojnih projekata	Predračunska vrijednost investicije u € mil./ period realizacije 2020-2023.	Broj smještajnih jedinica	Planirani broj novih radnih mjesta
Izgradnja condo hotela Kolašin Resort & Spa, Kolašin, 4 zvjezdice	20.06.2019.	11,36	93	66
Izgradnja hotela „Breza“, Kolašin, po kondo modelu poslovanja, 5 zvjezdica	07.11.2019.	19,5	148	120
Izgradnja hotela „Kraljičina plaža“, Miločer, Budva, po mješovitom modelu poslovanja, 5 zvjezdica	07.11.2019.	73	126	229
Izgradnja hotela „Durmitor Hotel and Villas“, Žabljak, po mješovitom modelu poslovanja, 5 zvjezdica	07.11.2019.	19,5	68	104
Izgradnja hotela „Bjelasica 1450“, Kolašin, po kondo modelu poslovanja, 4 zvjezdice	19.03.2020.	17,8	168	96
Izgradnja hotela „K16“, Kolašin, po kondo modelu poslovanja, 4 zvjezdice	23.04.2020.	6	116	58
Izgradnja hotela „Boka place“, Tivat, Budva, po mješovitom modelu poslovanja, 5 zvjezdica	11.06.2020.	43,67	240	96
Vrijednost/investicije/br.jedinica/br.rad. mjesta UKUPNO		190,83	959	769

DUGOROČNE MJERE PODRŠKE INVESTICIONIM, STRATEŠKIM I RAZVOJNIM PROJEKTIMA:

- 1) Kreditna linija podrške za završetak započetih investicija u hotelske kapacitete, maksimalni iznos do 5.000.000 EUR uz povoljnu kamatnu stopu kod IRF-a ili poslovnih banaka, grejs periodom i dužim rokom otplate;
- 2) Kreditna linija za izgradnju novih hotelskih kapaciteta, maksimalan iznos kredita do 5.000.000,00 EUR uz povoljnu kamatnu stopu kod IRF-a ili poslovnih banaka, grejs periodom i dužim rokom otplate;
- 3) Kreditne linije namijenjene za rekonstrukciju, adaptaciju, opremanje, kupovinu postojećih hotela (uz obavezna investiciona ulaganja), za unapređenje turističke infrastrukture i vanpansionske potrošnje, maksimalni iznos do 5.000.000,00 EUR, uz povoljnu kamatnu stopu kod IRF-a ili poslovnih banaka, grejs periodom i dužim rokom otplate;
- 4) Kreditna linija za podršku ugostiteljstvu, maksimalni iznos do 3.000.000,00 EUR uz povoljnu kamatnu stopu kod IRF-a ili poslovnih banaka, grejs periodom i dužim rokom otplate;

5) Kreiranje programa podsticaja projekata diverzifikacije turističkog proizvoda i ravnomjernog regionalnog razvoja sa akcentom na održivost i inovacije u turizmu u pravcu razvoja zelene ekonomije

Izvor sredstava: budžet Crne Gore za 2021. godinu, potrebna sredstva: 1 miliona EUR;

6) Izrada aplikativnog rješenja za prijavu boravka turista i praćenje turističkog prometa (e-turizam) – I faza (prijava i odjava turista) do 01.05.2021. godine;

Izvor sredstava: budžet Crne Gore za 2021-2023. godine i IPA fondovi, potrebna sredstva: 1,5 miliona EUR;

7) Uspostavljanje satelitskog obračuna efekata od turizma (jedinstvena međunarodno priznata metodologija praćenja turističke potrošnje) u saradnji sa Ministarstvom finansija, Centralnom bankom Crne Gore i MONSTAT-om (od 2021. godine);

Izvor sredstava: budžet Crne Gore za 2021. godinu, potrebna sredstva: 100.000,00 EUR;

8) Razvoj modela i kreiranje šema subvencija za podršku razvoja autentičnih crnogorskih proizvoda (poljoprivreda, kultura, zanatstvo i dr.)

Izvor sredstava: budžet Crne Gore za 2021. godinu, potrebna sredstva: 100.000,00 EUR;

9) U cilju očuvanja radnih mjesta, a imajuću u vidu neizvjesnost u pogledu obima i trajanja posljedica pandemije COVID-19, izmijeniti važeće propise i utvrditi kategoriju "stalni sezonski radnik". Toj kategoriji zaposlenih, tokom 6 mjeseci godišnje (kada nijesu angažovani) obezbjediti isplatu 60% njihove zarade na način da poslodavac obezbjedi 50% tog iznosa a 50% od strane države;

Podrška avio-saobraćaju - Shodno zaključku Vlade, MORT koordinira aktivnosti na pripremi tendera za podršku avio dostupnosti Crne Gore kroz modele tzv. PSO linija (Public Service Obligations), kao i putem udruženog oglašavanja:

U poretnoj fazi implementacije, realizovao bi se model koji podrazumjeva 6 linija i 29 polazaka ljeti, te 4 linije i 13 polazaka zimi.

Izvor sredstava: budžet države, potrebna sredstva 5 miliona EUR godišnje

10) Mjerenje uticaja COVID-19 na turistička kretanja, revidiranje modela razvoja marketinga (odabir prioriternih tržišta i prilagođavanje marketinga uslovima ograničenih resursa) i izrada strateških dokumenata za implementaciju novog koncepta razvoja turizma (na polaznim osnovama: pametne specijalizacije, održivosti, inovacija, cirkularne ekonomije, smanjenja karbonskog uticaja, ravnomjernog regionalnog razvoja uz akcenat na zapošljavanje studenata, mladih i žena).

PODRŠKA POMORSKOM SAOBRAĆAJU

Obezbjedenje povoljnih kreditnih linija za luke, namijenjenih razvoju lučke infrastrukture i suprastrukture, koji bi duži grejs period i predio otplate.

Investicione obaveze koje proizilaze iz Ugovora o koncesiji, one se kreću od nekoliko miliona eura do više desetina miliona eura (npr. za AD "Luka Bar" preko 61 milion eura, za AD "Luka Kotor" preko 5 miliona eura itd.)

Imajući u vidu navedeno, Vlada smatra da je neophodno obezbijediti odgovarajuću kreditnu liniju za luke, koja će biti namijenjena upravo za investiciona ulaganja, odnosno usmjerena na razvoj lučke infrastrukture i suprastrukture, sa predloženim grejs periodom 36 mjeseci i rokom otplate do 20 godina.

AD "Luka Bar" je potpisivanjem Anexa IV Ugovora o korišćenju morskog dobra u 2019. godini, preuzela obavezu investiranja 61.133.000 eura, od kojeg iznosa najznačajniji dio predstavljaju investicije u lučku infrastrukturu. Kroz povoljnu kreditnu liniju, AD "Luka Bar" bi mogla u najskorijem roku otpočeti realizaciju projekta sanacije konstrukcije izgrađene obale Volujica u dužini od 554 m u procijenjenom iznosu od 5.211.605,30 eura. Takođe, za AD "Luka Bar" jedan od najvažnijih projekata u ovom momentu za koji bi bili zainteresovani da uđu u kreditni aranžman pod povoljnim uslovima, jeste projekat produbljivanja morskog dna, do dubine 14 m u pojasu širine 100m, uz novoizgrađeni dio operativne obale (dužine 166m) na Terminalu za suve rasute terete u procijenjenom iznosu od 1,5 miliona eura.

AD „Luka Kotor“ po osnovu Ugovora o prvenstvenoj koncesiji ima obavezu da u periodu od 12 godina izvrši ukupna ulaganja u koncesionom periodu u iznosu od 5.418.440,00 eura od kojih iz sopstvenih sredstava 1.272.000,00 eura i 3.796.440,00 eura iz kreditnih zaduženja. U navedenom periodu, od investicionih projekata koji se odnose na infrastrukturu, a koji bi bili predmet interesovanja za povoljnu kreditnu liniju, ističemo :

- projekat Izgradnja pilona za privez kruzera; potrebna kreditna sredstva u iznosu od 1.500.000,00 eura;
- nabavka i ugradnja 2.5 mW trafoa; potrebna kreditna sredstva u iznosu od 300.000,00 eura;
- U dijelu obaveze investiranja u lučku suprastrukturu, AD "Luka Kotor" bila bi potencijalno zainteresovana za kreditna sredstva pod povoljnim uslovima za realizaciju sljedećih projekata:
 - Nabavka i ugradnja pontona u marisnom dijelu- II faza; kreditna sredstva 500.000,00eura;
 - Nabavka i ugradnja priveznih bova u marinskom dijelu; kreditna sredstva 200.000,00 eura;
 - Nabavka i ugradnja sistema priveznih bova za kruzere; kreditna sredstva 1.500.000,00 eura.

Kao Prilog 3. trećeg paketa mjera priložen je Koncept brzih prodora u sektorima poljoprivrede i ribarstva koji sadrži sljedeće: analiza spoljno trgovinske razmjene i mogućnosti za supstituciju uvoza, koncept prodora u proizvodnji svinjskog mesa, koncept prodora u govedarstvu, koncept prodora u živinarstvu, koncept prodora u proizvodnji paradajiza, koncept prodora u proizvodnji paprike, koncept prodora u proizvodnji krastavca, koncept prodora u proizvodnji i preradi jabuke, koncept prodora u proizvodnji brašna, koncept prodora u proizvodnji i preradi suncokretovog ulja, koncept prodora u izlovu i preradi sitne plave ribe

Prilog 3 koji se odnosi na sanaciono-razvojne ekonomske planove sadrži mjere sa brzim efektima podrške kompanijama i budućim preduzetnicima kroz Program za unapređenje konkurentnosti privrede. Takođe, isti prilog sadrži i razvojne projekte u prerađivačkoj industriji, energetici i rudarstvu.

Program za unapređenje konkurentnosti privrede predstavlja finansijski i nefinansijski instrument za razvoj kako industrije, tako i malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori. Povećanjem iznosa sredstava sa 2 na 10 mil. € raspoloživih već u 2020. godini.

Prilog 3 Trećeg paketa odnosi se na sektor poljoprivrede i ribarstva.

Prilog 4 Trećeg paketa - Sanaciono-razvojne ekonomske mjere sadrže Program za unapređenje konkurentnosti privrede (Rješenjem Agencije broj 01-491/9 od 29. 12. 2020.godine ocjenjen kao usklađen sa Zakonom).

I razvojne projekte, kako slijedi:

PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA

PROJEKCIJE ZA SEKTOR INDUSTRIJE

Uspješna realizacija postavljenih ciljeva doprinijeće rastu sljedećih indikatora uspjeha na nivou strateških/operativnih ciljeva:

- Povećanje učešća industrije u BDV sa 12,4% u 2018. godini na 13,5% u 2023. godini,
- Povećanje investicija u osnovna sredstva u sektoru industrije, sa 121 mil. € u 2018. godini, u 2023. godini povećanje od 20%,
- Povećanje učešća sektora prerađivačke industrije u BDV, sa 4,83% na 5,2 % učešća u BDV u 2023. godini,
- Povećanje produktivnosti rada u prerađivačkoj industriji sa 15.109€ u 2018. godini za 5% u 2023. godini,
- Povećanje učešća izvoza undustrije u ukupnom izvozu roba sa 91,7 % u 2018. godini na 92,5% u 2023. godini,
- Bolji rang u Izvještaju Svjetskog ekonomskog foruma (WEF-a) o globalnoj konkurentnosti, u Globalnom indeksu inovativnosti GII, u Globalnom indeksu preduzetništva GEI, veći obim trgovine sa EU i CEFTA zemljama u strukturi ukupne trgovine.

ENERGETIKA

Ulaganje od oko 265 miliona EUR samo u dalekovode i trafostanice do 2024. godine, što je posao koji u velikoj mjeri mogu realizovati domaća privredna društva (preko 50% investicije može biti trajno lokalno apsorbovano),

2.1. Električna energija

Raspoloživost električne energije po prijemčivim i stabilnim cijenama je preduslov ekonomske aktivnosti i dobrog životnog standarda, zato je neophodno građanima i privredi obezbijediti energiju iz domaćih obnovljivih izvora energije ili omogućiti da je sami proizvedu, bez nepotrebnih administrativnih barijera, navedeno je u Trećem paketu mjera. Tehnološki napredak, oličan u padu cijena i sve većoj dostupnosti tehnologija poput solarnih panela.

INVESTICIJE

U ovom trenutku, planovi najvećih energetskih subjekata u državi obuhvataju investicije ukupne vrijednosti od oko 1 milijardu EUR. Od toga, u periodu do 2024. godine, očekuje se realizacija od oko 734 miliona EUR investicija.

Procjena je, da od ukupnog iznosa, realizacija oko 350 miliona EUR može biti ugovorena sa crnogorskim kompanijama.

Dolje navedena tabela prikazuje iznose investicija grupisane po projektima.

<i>Pregled najvećih investicija u energetici 2020-2024</i>		Investicija						Domaće kompanije					
		2020	2021	2022	2023	2024	TOTAL+	2020	2021	2022	2023	2024	TOTAL+
EPCG	TE Pljevlja - ekološka rekonstrukcija												
	HE Perućica - rekonstrukcija + A8												
	HE Piva - rekonstrukcija	25,0	35,6			79,6	115,2	11,6	14,8			22,1	48,5
	SE Briska gora						155,0						30,0
	VE Gvozd	2,6	28,6			74,1	105,3	0,4	5,8			14,8	21,0
	HE Komarnica	0,7	1,0			102,9	272,2	0,0	0,0			136,6	136,6
WPD	VE Brajići	0,5				100,8	101,3	0,5				21,1	21,6
CEDIS	Revitalizacija elektrodistributivne mreže	12,0				48,0	60,0	12,0				19,2	
	Ostale investicije	17,9				69,0	86,9	9,0				24,2	
	Otkup	5,0				17,0	22,0	5,0				17,0	
CGES	Ojačanje mreže	7,6	23,3	18,8	15,8	15,4	80,9	6,7	6,6	5,7	2,9	7,9	29,8
	Transbalkanski koridor	13,4					13,4	0,5					0,5
OIE	Male hidroelektrane (nesporne)	11,0				9,0	20,0	5,0				4,0	
	Total	95,7	88,5	18,8	15,8	515,8	1032,2	50,7	27,2	5,7	2,9	266,9	288,0
	Grand TOTAL					734,6						353,3	

Samo tokom 2020. godine, u crnogorsku privredu po osnovu investicija u elektroenergetiku, biće distribuirano oko 50 miliona €.

EFEKTI INVESTICIJA

Loše stanje distributivne mreže zahtijeva intenzivna i opravdana ulaganja. Zahvaljujući odličnim rezultatima na eliminaciji neopravdanih gubitaka u mreži, crnogorska elektrodistribucija danas je zdrava i investiciono sposobna. Oko 170 miliona EUR ulaganja CEDIS-a do 2024. godine, neće imati negativan uticaj na tarifu za krajnje potrošače.

Slično je i sa oko 95 miliona EUR CGES-ovog plana, koji je nakon puštanja u rad podmorskog kabla prema Italiji prerastao u izvozno orjentisanu kompaniju, koja gotovo polovinu svojih prihoda ostvaruje od izvoza usluge (cca 15 miliona EUR godišnje).

Izvjernost realizacije ovih projekata je izuzetno velika, jer su obje kompanije u snažnom investicionom zamahu, uz dobro razrađenu praksu realizacije.

Energetske kompanije su poželjni naručioc i za domaću privredu. Pouzdan i uredan dužnik, koji izmiruje sve svoje obaveze. U tom smislu, 50 miliona EUR u ovoj, a ukupno 354 miliona EUR do 2024. godine zasigurno će biti apsorbovane od strane domaće privrede.

EKOLOŠKA REKONSTRUKCIJA TE PLJEVLJA – REKULTIVACIJA DEPONIJE MALJEVAC

Projekat ekološke rekonstrukcije je višegodišnji projekat, koji u krajnjem treba da obezbijedi punu usaglašenost emisija štetnih čestica iz elektrane sa evropskim propisima. Analize sprovedene tokom izrade idejnog projekta, potvrdile su dobro stanje postojeće opreme, koje ukazuje na punu opravdanost ovog ulaganja koje će omogućiti nastavak rada termoenergetskog kompleksa u ustaljenom kapacitetu, ali što u konačnom ima za rezultat mnogo bolje ekološke parametre.

Ugovorene investicije

Ugovorene investicije			
Naziv investicije	Iznos (€)	Učešće domaćih kompanija (€)	Period realizacije
TE Pljevlja - ekološka rekonstrukcija	45.000.000	18.000.000	2020-2023
Maljevac - rekultivacija	10.900.000	10.900.000	2020-2024

Planirana dinamika realizacije projekata koji će u velikoj mjeri doprinijeti poboljšanju stanja životne sredine u Pljevljima je data u narednoj tabeli:

Planirana dinamika realizacije (€)	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
	16.188.900	18.085.000	17.165.000	2.841.100	1.620.000

REKONSTRUKCIJA I MODERNIZACIJA HE PERUĆICA I HE PIVA

Rekonstrukcija i modernizacija velikih hidroelektrana jedan je od prioritarnih projekata u investicionim planovima EPCG-a. Posebno treba imati u vidu činjenicu da rekonstrukcijom i modernizacijom ovih elektrana EPCG stvara još bolje pretpostavke valorizacije potencijala koje znače mogućnost povećanja profita koji kompanija ostvaruje. Sa druge strane investicije od oko 40 miliona EUR doprinose generisanju dodatne vrijednosti i multiplikativnim efektima na sektor energetike, ali i ekonomije u cjelini.

Naziv investicije	Iznos (€)	Učešće domaćih kompanija (€)	Period realizacije
HE Perućica	30.251.973	6.800.000	2020-2025
HE Piva	9.418.923	2.328.172	2020-2025

Dinamika realizacije investicija, koje će omogućiti iznačajno učešće domaćih kompanija data je u naredoj tabeli:

Planirana dinamika realizacije (€)	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
	4.086.458	10.543.991	6.428.822	7.474.341	5.161.322	5.975.962

NOVI PROJETKI MODERNIZACIJE POSTOJEĆIH ELEKTRANA

Korišćenje potencijala naslijeđenih objekata svakako će biti veća nastavkom projekata njihove modernizacije i rekonstrukcije. U tom smislu jedan od najvažnijih projekata biće i ugradnja osmog agregata u HE Perućica što će doprinijeti značajnom povećanju instalisane snage i proizvodnje same elektrane. Očekuje se investicija od oko 23 miliona EUR bude realizovana u periodu od 2020.-2025. godine.

Takođe, implementacija mjera energetske efikasnosti na objekte EPCG će doprinijeti uštedama na račun potrošnje energije, ali će predstavljati i primjer odgovornog odnosa najveće energetske kompanije prema podizanju svijesti o značaju uštede energije kroz mjere energetske efikasnosti.

Planirane investicije za postojeće elektrane

Planirane investicije za postojeće elektrane			
Naziv investicije	Iznos (€)	Učešće domaćih kompanija (€)	Period realizacije
HE Perućica - ugradnja agregata 8	23.740.884	4.425.300	2020-2025
Energetska efikasnost	2.000.000	2.000.000	2021-2022

IZGRADNJA NOVIH ELEKTRANA

Značajan dio već pokrenutog investicionog ciklusa EPCG-a podrazumijeva i izgradnja novih elektrana. Naime već su ugovoreni ili su u pripremljivoj fazi projekti za izgradnju:

- SE Briska Gora – instalisane snage 250 MW,
- VE Gvozd – instalisane snage 50 MW,

- HE Komarnica – instalisane snage 155 MW.

IZGRADNJA SOALRNE ELEKTRANE BRISKA GORA

Ugovor za izgradnju jedne od najvećih solarnih elektrana u Evropi zaključen je između Države i konzorcijuma kojeg čine EPCG, finski Fortum i jedan od najvećih EPC ugovarača u ovoj oblasti Sterling and Willson. Ugovorom je predviđena izgradnja solarne elektrane Briska Gora snage 250 MW.

Aktuelne izmjene PUP-a Ulcinj stvoriće pretpostavke za nesmetan početak izgradnje elektrane. Početak radova je planiran krajem ove godine, a ugovorom precizirano vrijeme izgradnje faze I od 50 MW je 18 mjeseci.

Naziv investicije	Iznos (€)	Učešće domaćih kompanija (€)	Period realizacije
SE Briska Gora	180.000.000	30.000.000	2020-2024

Planirana dinamika investicija je data u narednoj tabeli:

Planirana dinamika realizacije (€)	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
	1.500.000	4.500.000	20.250.000	76.875.000	76.875.000

IZGRADNJA VJETROELEKTRANE GVOZD

Niz aktivnosti koje su do sada sprovedene pokazuju isplativost izgradnje VE Gvozd. U tom smislu EPCG je ušla u finalnu fazu pripreme projekta koja podrazumijeva pregovore sa finansijskim institucijama. Realizacija ovog projekta podrazumijeva izgradnju vjetroelektrane snage 50 MW, sa procijenjenim iznosom investicije od 60 miliona EUR.

Završetak projektovanja i dobijanje građevinske dozvole predviđeni su do kraja 2020. godine, dok je početak radova na izgradnji elektrane predviđen za sledeću godinu uz projektovano puštanje u rad u 2022. godini.

Naziv investicije	Iznos (€)	Učešće domaćih kompanija (€)	period realizacije
VE Gvozd	60.300.000	12.060.000	2020-2023

Planirana dinamika investicija je data u narednoj tabeli:

Planirana dinamika realizacije (€)	2020.	2021.	2022.	2023.
	300.000	12.300.000	24.000.000	23.700.000

IZGRADNJA HIDROELEKTRANE KOMARNICA

Predviđenim rješenjima planirana je izrada hidroelektrane snage 171 MW i procijenje vrijednosti od oko 270 miliona EUR. Obzirom na prirodu ovakvih investicija realno je očekivati da će učešće domaćih kompanija biti u iznosu većem od 50% investicije.

Naziv investicije	Iznos (€)	Učešće domaćih kompanija (€)	Period realizacije
HE Komarnica	272.220.000	136.570.000	2020-2028

Planirana dinamika realizacije (€)	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
	660.000	1.000.000	27.350.000	37.370.000	38.275.000	48.490.000	59.800.000	59.275.000

IZGRADNJA VJETROELEKTRANE BRAJIĆI

Sprovedenje uspješnog kocepta, privlačenja investicija u nove proizvodne objekte, koji podrazumijeva davanje u zakup državnog zemljišta rezultirao je i ponudom za izgradnju vjetroelektrane snage 100,1 MW. Ponudna konzorcijuma predvođenom njemačkim WPD-om predviđa investiciju od oko 100 miliona EUR. Trenutno su u pregovori u finalnoj fazi i očekuje se skoro potpisivanje Ugovora o zakupu državnog zemljišta.

Investicija predviđa i značajno učešće domaćih kompanija čime će njeni efekti biti značajniji za ekonomiju Crne Gore.

Naziv investicije	Iznos (€)	Učešće domaćih kompanija (€)	Period realizacije
VE Brajići	101.300.000	21.000.000	3 godine

Planirana dinamika realizacije (€)	2020.	2021.	2022.	2023.
	500.000	5.937.150	35.340.030	59.502.420

Šanse za dalji razvoj i unapređenje

Samo ova stavka mogla bi da keira promet od oko 1,5 miliona EUR domaćoj drvoprerađi, koja bi podrazumijevala relativno jednostavan tehnološki postupak (impregnaciju, kakva je postojala u Kolašinu). Slično je i sa betonskim stubovima, čija je domaća proizvodnja daleko ispod potreba.

RUDARSTVO

Razvoj sektora rudarstva u prethodnom periodu stvorio je pretpostavke za dalju valorizaciju prirodnih potencijala. Naime trenutno je u Crnoj Gori potpisan 41 ugovor za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina. Od toga u 26 slučajeva je u toku proizvodnja čija je godišnja vrijednost oko 88 miliona EUR, što generiše više do 1.800 radnih mjesta. Međutim, već potpisani ugovori, a koji su u fazi istraživanja garantuju rast rudarske proizvodnje u kratkom roku.

Potpisani ugovori		Broj ugovora	Vrijednost godišnje proizvodnje (€)	Broj zaposlenih
	U fazi proizvodnje	26	88.291.172,52	1.874
	U fazi istraživanja	15		
Ukupno		41	88.291.172,52	

Pored toga, sprovedene aktivnosti na izboru najpovoljnijih ponuda na javnim pozvima za dodjelu koncesija stvorile su pretpostavke za potpisivanje još 2 ugovora o istraživanju i eksploataciji mineralnih sirovina. Njihovom realizacijom kreiraće se više od 30 novih radnih mjesta, a vrijednost rudarske proizvodnje će porasti za 1,7 miliona EUR.

Ugovori u fazi potpisivanja	Naziv ležišta	Vrijednost godišnje proizvodnje (€)	Trajanje ugovora	Broj zaposlenih
	"Bijelo polje", Bar	1.200.000,00	30	20
	"Međeđe", Nikšić	503.400,00	30	12
Ukupno		1.703.400,00		32

Već započeti postupci dodjele novih koncesija doprinijeće daljem razvoju sektora. Okončanje javnih poziva te potpisivanje ugovora o koncesijama očekuje se za 6 novih ležišta do kraja ove godine. Na taj način stvoriće se pretpostavke za rast rudarske proizvodnje u vrijednosti većoj od 3 miliona EUR, te otvaranju više od 70 novih radnih mjesta.

Ugovori koji se planiraju zaključiti u narednom periodu (do kraja 2020)	Naziv ležišta	Vrijednost godišnje proizvodnje (€)	Trajanje ugovora	Broj zaposlenih
		Haj Nehaj - Bar	1.224.000	30
	Goran - Bar	489.600	30	12
	Velji zabio - Bar	489.600	30	12
	Velja gorana - Bar	489.600	30	12
	Bioča - Bijelo Polje	489.600	30	12
	Kurilo - Bijelo Polje	489.600	30	12
Ukupno		3.672.000		72

Šanse za dalji razvoj i unapređenje

Valorizaciju mineralnih sirovina treba sagledavati u kontekstu moguće aktivacije ili izgradnje novih prerađivačkih kapaciteta čime bi se stvorila dodata vrijednost. Takođe, generisalo bi se novo zapošljavanje i stvorila mogućnost izvoza proizvoda većeg stepena obrade u odnosu na osnovu sirovinu, kroz:

- Modele privatno javnog partnerstva,
- Davanja podsticaja koji se odnose na:
- Oslobađanja koncesione naknade,
- Podsticaja koji se daju za prerađivačku industriju,
- Fiskalnih podsticaja na određeni period,
- Namjenskih investicionih grantova.

Neki od ovih modela ili njihova kombinacija može da znači interesovanje za otvaranje proizvodnih pogona, rast idustrijske proizvodnje i u krajnjem promjenu struktrure naše ekonomije, sa većim udjelom realne ekonomije.

Treba imati u vidu potencijal u vidu mineralne sirovine:

- Cementni laporac (Opština Pljevlja) - kao kvalitetna sirovina za proizvodnju cementa,
- Opekarske gline (Opštine Pljevlja, Berane, Kolašin, Danilovgrad) - za aktiviranje proizvodnje slične nekadašnjim ciglanama u skladu sa savremenim tehničko-tehnološkim rješenjima,

- Gornjokredni krečnjaci za karbonatna punila (Opštine Bar, Ulcinj, Budva, Danilovgrad) - mogu naći primjenu kao prirodna karbonatna brašna (punila) u mnogim granama industrije: industriji boja i lakova, papira, u industriji gume i PVC, za livničke svrhe, industriji šećera, metalurgiji, proizvodnji stakla, mineralnih đubriva, itd.,
- Dolomiti (Opština Bar) - kao mineralna sirovina ima raznovrsnu primjenu i koristi se kao sirovina za potrebe građevinarstva, vatrostalne i hemijske industrije, proizvodnji stakla, itd.

Zeleni program

U ovom trenutku, raspoloživa su tri kreditna aranžmana i to sa KfW-om, Svjetskom bankom i EBRD-jem, za potrebe energetske efikasnosti, od kojih prva dva predstavljaju obavezu države, a treći ponudu građanstvu, preko lokalnih banaka.

Pregled investicija u energetske efikasnosti 2020-2024		Investicija						Domaće kompanije					
		2020	2021	2022	2023	2024	TOTAL+	2020	2021	2022	2023	2024	TOTAL+
MEK	KfW	6,2	11,1	10,0	10,0	10,0	57,3	6,2	11,1	10,0	10,0	10,0	57,3
	World bank	2,2	2,0	1,3	1,0	0,6	7,0	2,2	2,0	1,3	1,0	0,6	7,0
Građani EBRD		10,0						10,0					
	Total	8,4	23,0	11,3	11,0	10,6	64,3	8,4	23,0	11,3	11,0	10,6	64,3
Grand TOTAL		64,25						64,25					

Pregled investicija u energetske efikasnosti

Šanse za dalji razvoj i unapređenje

U cilju postizanja punih efekata koje ovi programi mogu da imaju neophodno je nastaviti sa njihovom implemetnacijom na način što će biti prošireni za primjene novih zakonskih mehanizama. Dakle, pored već uspostavljenih mehanizama koji omogućavaju primjene mjera energetske efikasnosti, u narednom periodu posebnu pažnju treba posvetiti promociji koncepta proizvođača električne energije za sopstvene potrebe.

Proizvodnja električne energije za sopstvene potrebe

Neophodno je snažno promovisati program individualne proizvodnje energije u domaćinstvima i maloj privredi (razmjena na mjestu konekcije). U tom kontekstu, veoma aktuelan evropski trend proizvodnje električne energije za sopstvene potrebe u Crnoj Gori ima izuzetno dobru polaznu osnovu (mnogo bolju nego u zemljama okruženja). Izmjenama i dopunama Zakona o energetici, kao i Zakona o uređenju prostora i gradnji objekata, stvoreni su svi preduslovi da se pokrene finansijski atraktivan i proceduralno jednostavan program proizvodnje energije za sopstvene potrebe.

U praktičnom, program bi najčešće podrazumijevao instalaciju fotonaponskih panela na krovovima stambenih objekata ili na pomoćnim instalacijama.

Procjenjuje se da bi prosječna pojedinačna investicija po ovom osnovu bila između 3,000 i 4,000 EUR, omogućivši dugoročnu energetske nezavisnost domaćinstva. Gruba procjena ukazuje da ako se samo 10% potrošača odluči na ovaj korak, mogao bi se realizovati investicioni

program vrijedan oko 100 miliona EUR 4 uz izuzetno visok udio angažovanja domaće radne snage, na instalaciji i održavanju ovih sistema.

Pojednačna instalacija snage 3kW (~4m × 4m), za oko 35.000 potrošača (uz cijenu od 900€/kW, insolaciju analognu projektu Briska Gora – 2500h godišnje)

STRUKTURA INVESTICIJE

	Naziv	Jedinični iznos	Broj objekata	Ukupno	Izvor
I ciklus					
	Montaža sistema za proizvodnju električne energije	3,500€	400	1,5 mil €	Banke
	Subvencija za kamatu			0,3 mil €	Država
II ciklus					
	Montaža sistema za proizvodnju električne energije	3,500€	4000	15 mil €	Banke
	Subvencija za kamatu			3 mil €	Država / En. sub.
III ciklus					
	Montaža sistema za proizvodnju električne energije	3,500€	4000	15 mil €	Banke
	Subvencija za kamatu			3 mil €	Država / En. sub.

ENERGETSKA EFIKASNOST

Za 2020. godinu odobreno je 200.000 € u budžetu koji treba da pokriju pored mjera energetske efikasnosti (peći na pelet, demit fasade, energetska efikasna bravarija) i ugradnju solarnih sistema za proizvodnju električne energije za sopstvene potrebe. Na osnovu dosadašnjih iskustava naveden iznos zadovoljava potrebe oko nekih 170 domaćinstava.

STRUKTURA INVESTICIJE

	Naziv	Jedinični iznos	Broj objekata	Ukupno	Izvor
I ciklus					
	Mjere energetske efikanosti u domaćinstvima: - demit fasade, - PVC bravarija, - peći na pellet/briket, - solarni sistemi za proizvodnju električne energije.	Do 10.000 € (dosadašnji prosjek je bio 6.000 €)	170	0,8 mil. €	Banke
	Subvencija za kamatu i obradu kredita			0,2 mil. €	Država
II ciklus					
	Mjere energetske efikanosti u domaćinstvima: - demit fasade, - PVC bravarija - peći na pelet/briket.	Do 10.000 € (dosadašnji prosjek je bio 6.000 €)	1.700	8,0 mil. €	Banke
	Subvencija za ukupnog iznosa			2 mil. €	EBRD / EU

PROCJENA USKLAĐENOSTI SOCIO-EKONOMSKIH MJERA IZ PRVOG PAKETA I TREĆEG PAKETA, ČIJE JE TRAJANJE PREDVIĐENO DO 30. JUNA 2021.

POSTOJANJE POMOĆI

Prilikom ocjene Agencija je najprije utvrđivala da li se na osnovu socio-ekonomskih mjera iz Prvog paketa i Trećeg paketa vrši dodjela državne pomoći, u smislu člana 2. Zakona.

Prvi paket i Treći paket - kratkoročne mjere su:

1) finansijska pomoć koja se direktno ili indirektno dodjeljuje iz državnog budžeta, odlukom Vlade Crne Gore;

2) pomoć koja se dodjeljuje korisnicima koji obavljaju privrednu djelatnost, čime se dovode u povoljniji položaj u odnosu na druge učesnike na tržištu;

3) finansijska pomoć koja se ne pruža privrednim društvima pod istim uslovima, ili se pruža selektivno privrednim društvima na osnovu veličine privrednog društva, mjesta poslovanja ili mjesta registracije, ili je namijenjena jednom privrednom društvu; i

4) pomoć koja ugrožava konkurenciju i utiče na trgovinu između Crne Gore i drugih država suprotno potvrđenim međunarodnim ugovorima.

Međutim, da bi se neka mjera smatrala državnom pomoći, neophodno je budu ispunjena kumulativno sva četiri prethodno navedena uslova, zbog čega je Agencija cijnila samo one mjere koje se odnose na pomoć koja se dodjeljuje korisnicima koji obavljaju privrednu djelatnost, čime se dovode u povoljniji položaj u odnosu na druge učesnike na tržištu.

Iako Prvi paket i Treći paket predviđaju direktna davanja iz budžeta, ili umanjena ostvarenja prihoda u budžet, pored ostalog i subjektima koji ne učestvuju na tržištu (stanovništvo, budžetski korisnici, jedinice lokalne samouprave), uzimajući u obzir da je (saglasno članu 19. stav 2. tačka 5) Zakona o zaštiti konkurencije ("Službeni list CG", br. 44/2012 i 13/2018)) nadležna da vrši kontrolu usklađenosti državne pomoći sa Zakonom, predmet ocjene Agencije su isključivo one mjere koje se odnose na uslove i postupak dodjele državne pomoći, odnosno davanja koja su namijenjena korisnicima - fizičkim ili pravnim licima, privrednim društvima ili udruženjima privrednih društava, koji koristi državnu pomoć u obavljanju privredne djelatnosti. Ovo iz razloga što Agencija kontroliše samo državnu pomoć koja ugrožava, ili prijete da ugrozi konkurenciju na tržištu i utiče na trgovinu između Crne Gore i drugih država, suprotno potvrđenim međunarodnim ugovorima, a takva je samo državna pomoć dodijeljena subjektima koji pomoć koriste u obavljanju djelatnosti u cilju sticanja profita.

Dalje, Agencija je cijnila samo mjere koje predstavljaju šeme državne pomoći, odnosno propisuju uslove pod kojima se korisnicima državne pomoći može dodijeliti državna pomoć (član 4 stav 1 Zakona), a ne i one segmente dostavljenog dokumenta koji se odnose na preporuke, vizije i strateška djelovanja radi budućeg razvoja ekonomije.

Na osnovu člana 107. stav 3. tačke (b) UFEU-a Evropska komisija može objaviti da su s unutrašnjim tržištem spojive podrške „za otklanjanje ozbiljnih poremećaja u privredi neke države članice”. U tom kontekstu sudovi Unije presudili su da poremećaji moraju uticati na cijelu privredu ili važan dio privrede dotične države članice, a ne samo na jednu njenu regiju ili dio njenog državnog područja. To je, nadalje, u skladu s potrebom strogog tumačenja svih izuzetnih odredbi, kao što je član 107. stav 3. tačka (b) UFEU-a.¹ To tumačenje Komisija dosljedno primjenjuje pri donošenju odluka.

S obzirom na to da pandemija bolesti COVID-19 utiče na sve države članice i da mjere ograničavanja koje su države članice preduzele utiču na preduzeća, Evropska komisija smatra da su državne podrške opravdane i da se tokom ograničenog razdoblja mogu proglasiti kompatibilnim s unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107. stav 3. tačke (b) UFEU-a kako bi se nadoknadio manjak likvidnosti s kojim su suočena preduzeća i osiguralo da poremećaji koje

¹ Presuda Suda u zajedničkim predmetima T-132/96 i T-143/96, Freistaat Sachsen, Volkswagen AG i Volkswagen Sachsen GmbH protiv Komisije, ECLI:EU:T:1999:326, tačka 167.

je prouzrokovala pandemija COVID-a 19 ne ugroze njihovu održivost, a posebno održivost MSP-ova.

Konačno, Evropska komisija je u Komunikaciji - Privremenom okviru za mjere državne pomoći u svrhu podrške ekonomiji u aktualnoj pandemiji Covida 19 utvrdila uslove spojivosti koje će u načelu primjenjivati na pomoći koje države članice dodijele na osnovu člana 107 stav 3 tačke (b) UFEU-a. Države članice stoga moraju dokazati da su mjere državne pomoći koje su prijavljene Komisiji na osnovu ove Komunikacije potrebne, primjerene i razmjerne za otklanjanje ozbiljnih poremećaja u privredi predmetne države članice i da se u potpunosti poštuju svi uslovi iz te Komunikacije.

Upravo uzimajući u obzir sve prethodno iznijete argumente, osim postojećih mogućnosti na osnovu člana 107 stav 3 tačke (c) UFEU-a, u sadašnjim okolnostima prikladno, potrebno i namjensko rješenje mogu biti privremeni ograničeni iznosi pomoći preduzećima koja su suočena s iznenadnim manjkom likvidnosti ili čak potpunom nelikvidnosti.

Državna pomoć se smatrati kompatibilnom sa unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107 stav 3 tačke (b) UFEU-a ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi, koji su i bili kriterijum za ocjenu usklađenosti:

1. Ukupan iznos pomoći ne smije preći 800.000 EUR po korisniku. Pomoć se može dodijeliti u obliku direktnih bespovratnih sredstava, poreskih olakšica i povoljnijih uslova plaćanja ili u drugim oblicima, kao što su povratni predujmovi, jemstva, zajmovi i vlasnički kapital, pod uslovom da ukupna nominalna vrijednost takvih mjera ne prelazi ukupnu gornju granicu od 800.000 EUR po korisniku; svi iznosi moraju biti bruto iznosi, tj. prije odbitka poreza ili drugih troškova.

Davaoci državne pomoći su obavezni prije dodjele državne pomoći, obezbijediti poštovanje najvišeg dozvoljenog iznosa, s obzirom na to da se državna pomoć za Covid 19 dodjeljuje sa više različitih nivoa vlasti, putem različitih instrumenta dodjele istovrijemeno.

2. Pomoć se dodjeljuje na osnovu programa sa procijenjenim iznosom sredstava.

Prvi paket i Treći paket - kratkoročne mjere sadrže procijenjeni iznos sredstava, koje je Agencija cijenila samo u onom dijelu koji se odnosi na šeme državne pomoći (program na osnovu kojeg se korisniku državne pomoći neposredno, u skladu sa uslovima određenim tim aktom, može dodijeliti državna pomoć na određeno ili na neodređeno vrijeme i u određenom ili neodređenom iznosu).

3. Pomoć se ne može dodijeliti preduzetnicima koji su već bili u problemima (u smislu Uredbe o opštem zajedničkom izuzeću²) na dan 31. decembra 2019. Odstupajući od prethodno navedenog, pomoć se ne može dodijeliti mikropreduzećima ili malim preduzećima (u smislu Priloga I. Uredbi o opštem zajedničkom izuzeću) koja su već bila u problemima na dan 31. decembra 2019. godine, ako se nad njima provodi cjelokupni stečajni postupak u skladu s nacionalnim pravom, a još nisu primila pomoć za sanaciju³ ili pomoć za restrukturiranje⁴.

² kako je definisano u članu 2 tački 18. Uredbe Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija pomoći kompatibilnih sa unutrašnjim tržištem u primjeni člana 107. i 108. Ugovora, SL L 187, 26.6.2014., str. 1. Svako upućivanje u privremenom okviru na definiciju „preduzeć u problemima” iz člana 2. tačke 18. Uredbe (EU) br. 651/2014 tumači se kao upućivanje na definicije iz člana 2. tačke 14. Uredbe (EU) br. 702/2014 i člana 3. tačke 5. Uredbe 1388/2014.

³ Kao druga mogućnost, ako su primila pomoć za sanaciju, nadoknabila zajam ili okončala jemstvo u trenutku dodjele pomoći u skladu s ovom Komunikacijom.

⁴ Kao druga mogućnost, ako su primila pomoć za restrukturiranje, više nisu podložna planu restrukturiranja u trenutku dodjele pomoći u skladu s ovom Komunikacijom.

4. Pomoć je dodijeljena najkasnije 30. juna 2021. godine, osim ukoliko se pomoć dodjeljuje u obliku poreske olakšice, poreska obaveza za koju je ta olakšica odobrena mora nastati najkasnije 30. juna 2021. godine.

NAJVIŠI DOZVOLJENI INTENZITET POMOĆI I KUMULACIJA POMOĆI

Agencija je ocijenila kao usklađene one mjere podrške privredi, koje ispunjavaju sva četiri, u prethodnom stavu, navedena uslova. Međutim, s obzirom na to da se državna pomoć dodjeljuje od strane različitih davalaca državne pomoći, kao i da istovrijemeno podršku privredi za saniranje negativnih posljedica izazvanih pandemijom Covid 19 dodjeljuju i lokalne samouprave, kako bi se, primjenom načela kumulacije (zbrajanja) osiguralo poštovanje najvišeg dozvoljenog iznosa pomoći po pojedinačnom korisniku (Ukupan iznos pomoći ne smije prelaziti 800.000 EUR po korisniku. Pomoć se može dodijeliti u obliku direktnih bespovratnih sredstava, poreskih olakšica i povoljnijih uslova plaćanja ili u drugim oblicima, kao što su povratni predujmovi, jemstva, zajmovi i vlasnički kapital, pod uslovom da ukupna nominalna vrijednost takvih mjera ne prelazi ukupnu gornju granicu od 800.000 EUR po korisniku; svi iznosi moraju biti bruto iznosi, tj. prije odbitka poreza ili drugih troškova) Agencija je tačkom 5. d) dispozitiva ovog rješenja zadužila davaoce državne pomoći da sve državne pomoći dodijeljene u svrhu podrške privredi u aktuelnoj pandemiji oboljenje COVID-19 unesu u registar državne pomoći Covid 19:

<https://dpcovid19.gov.me>

PRAĆENJE, IZVJEŠTAVANJE I MONITORING

Dalje, u cilju transparentnosti dodijeljenih državnih pomoći, daljeg praćenja i izvještavanja, davaoci su dodatno zaduženi da na svojoj internet stranici objave relevantne informacije o svakoj pojedinačnoj pomoći dodijeljenoj u svrhu podrške za Covid 19, i da u roku od 12 mjeseci od trenutka dodjele, Agenciji dostavljaju godišnje izvještaje i najkasnije, do 30. juna 2021. dostave popis državnih pomoći u svrhu podrške ekonomiji u aktuelnoj pandemiji Covid 19 i osiguraju vođenje detaljne evidencije koja sadrži sve informacije potrebne kako bi se utvrdilo da su ispunjeni propisani uslovi. Ova evidencija mora se čuvati 10 godina nakon dodjele pomoći i na zahtjev dostaviti Agenciji, kako je naloženo tačkom 5. c) dispozitiva ovog rješenja.

MJERE ČIJE TRAJANJE JE PREDVIĐENO POSLIJE 30. JUNA 2021.

U daljem postupku, Agencija je analizirala one mjere iz čije je sprovođenje planirano i poslije 30. juna 2021, kao i priloge dostavljene uz Treći paket (Prilog 1 – Mjere za jačanje privredne djelatnosti informacionih tehnologija, Prilog 2 – Turizam u susret novoj realnosti, Prilog 3 – Koncept brzih prodora u sektorima poljoprivrede i ribarstva i Prilog 4 – Sanaciono – razvojne ekonomske mjere) i zaključila sljedeće:

Privremeni okvir dozvoljava dodjelu državne pomoći za Covid 19 najkasnije do 30. juna 2021. godine, dok pojedine mjere iz Prvog paketa i Trećeg paketa predviđaju znato duže trajanje dodjele državne pomoći, koja dodatno, nema za cilj da otkloni samo probleme prouzrokovane

pandemijom Covid 19, s kojima se preduzetnici trenutno suočavaju, a istovremeno održi cjelovitost unutrašnjeg tržišta i osigura ravnopravno tržišno takmičenje, već predviđa mjere daljeg razvoja privrede, bez jasne veze i posljedica izazvanih Covidom 19.

Dodatno, Prvi paket i Treći paket u dijelu koji uređuje dugoročne mjere nisu pravni osnov za dodjelu državne pomoći, već strateški dokumenti koji uređuje opredjeljenje da se ekonomski sistem Crne Gore i dalje transformiše ka funkcionalnoj tržišnoj ekonomiji, kako je ocjenjeno u tački 2. dispozitiva ovog rješenja.

Prilikom definisanja razvojnih sektorskih oblasti u uslovima COVID-19, kako je navedeno, predlaže djelatnosti koje mogu dati najbrže rezultate sa stanovišta povećanja domaće proizvodnje njene diverzifikacije i rasta konkurentnosti i daje instrumente koje je potrebno preduzeti u cilju povećanja domaće proizvodnje, koja bi direktno ili indirektno uticala na poboljšanje domaćeg robnog trgovinskog bilansa. Međutim, nisu precizirani korisnici, uslovi, budžet, instrumenti dodjele državne pomoći, zbog čega Agencija ne može ocijeniti usklađenost sa pravilima za dodjelu državne pomoći, jer se ne radi o šemi državne pomoći („Šema državne pomoći je akt (zakon, drugi propis, odluka, ugovor ili program) na osnovu kojeg se korisniku neposredno, u skladu sa uslovima određenim aktom, može dodijeliti državna pomoć na određeno ili na neodređeno vrijeme i u određenom ili neodređenom iznosu“, član 4 stav 1 Zakona), već sam dokument predviđa donošenje zakona, ili podzakonskih akata kojima će se uslovi za dodjelu državne pomoći bliže urediti.

Takođe, saglasno članu 10. Zakona, davaoci državne pomoći su obavezni da Agenciji podnesu prijavu sa predlogom akta i drugom potrebnom dokumentacijom radi davanja mišljenja da li se na osnovu predloženog akta vrši dodjela državne pomoći, najmanje 60 dana prije planiranog datuma utvrđivanja, odnosno donošenja.

Istovremeno, pojedine šeme državne pomoći koje su sastavni dio dostavljenog dokumenta, već su ocjenjene od strane Agencije, kroz konkretne kriterijume za dodjelu državne pomoći sektorima kojima su i namjenjene (Mišljenje Agencije broj:01-276/5 od 04-06. 2020 godine, kojim je Zakon o inovacionoj djelatnosti ocjenjen usklađenim sa Zakonom; Mišljenje broj: 01-296/5 od 04. 06- 2020 godine, kojim je Zakon o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija ocjenjen usklađenim sa Zakonom i Rješenje broj: 01-401/9 od 29. 12. 2020 godine , kojim je Program konkurentnosti ocjenjen usklađenim sa Zakonom.)

Dakle, uzimajući u obzir da pomoć može biti dodijeljena najkasnije 30. juna 2021., osim ukoliko se pomoć dodjeljuje u obliku poreske olakšice, poreska obaveza za koju je ta olakšica odobrena mora nastati najkasnije 30. juna 2021, a da je sprovođenje dugoročnih mjera iz Trećeg paketa planirano i poslije 30. juna 2021., kao i to da primarni cilj dodjele tih mjera nije borba protiv posljedica izazvanih pandemijom, implementacija ovih mjera nije moguća po pravilima definisanim Privremenim okvirom, već po pravilima koja se odnose na konkretne kategorije tih državnih pomoći (za razvoj, istraživanje i inovacije; mala i srednja preduzeća; privlačenje investicija....).

POMOĆ SEKTORU POLJOPRIVREDE I RIBARSTVA

Dalje, Agencija je konstatovala da Treći paket predviđa i podršku sektoru poljoprivrede i ribarstva, ali uzimajući u obzir član 1 stav 2 Zakona, Agencija nije cijnila ove mjere (tačka 3. dispozitiva ovog rješenja).

POMOĆ STANOVNIŠTVU

Konačno, kao što je već i obrazloženo, Prvi paket i Treći paket uređuju i pravila za dodjelu subvencija, podrške i različitih vidova pomoći stanovništvu, fizičkim licima i socijalno ugroženim kategorijama građana, porodicama korisnika materijalnog obezbijedenja i korisnicima penzijskog i invalidskog osiguranja koji ostvaruju pravo na minimalnu penziju, što Agencija takođe nije cijnila, polazeći od definicije korisnika državne pomoći (član 3 stav 2 Zakona), jer se radi o korisnicima koji ne koriste državnu pomoć u obavljanju privredne djelatnosti (tačka 3. dispozitiva ovog rješenja).

ODLUKA

Agencija zaključuje da su socio-ekonomske mjere utvrđene Prvim i Trećim paketom socio-ekonomskih mjera, a čiji je primarni cilj saniranje negativnih posljedica izazvanih pandemijom Covid 19 u skladu sa pravilima za dodjelu državne pomoći radi podrške ekonomiji u cilju suzbijanja negativnih posljedica izazvanih epidemijom zarazne bolesti covid 19, ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi sadržani u Privremenom okviru, koji glase:

a. pomoć u obliku direktnih bespovratnih sredstava, povraćaja avansa, poreskih olakšica ili povoljnijih uslova plaćanja ne prelazi 800 000 EUR po preduzeću; svi iznosi moraju biti bruto iznosi, tj. prije odbitka poreza ili drugih troškova;

b. pomoć se dodjeljuje na osnovu programa s procijenjenim iznosom sredstava;

c. pomoć se može dodijeliti preduzećima koja nisu bila u teškoćama (u smislu Uredbe o opštem skupnom izuzeću od 31. decembra 2019); može se odobriti preduzećima koji nisu u teškoćama i/ili na dan 31. decembra 2019. nisu bila u teškoćama, ali su nakon toga bili izloženi teškoćama ili su dospjeli u teškoće zbog pandemije covid-19. Ocjenu preduzeća u teškoćama treba posmatrati primjenom definicije u članu 2. tački 18. Uredbe Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija pomoći spojivim s unutaršnjim tržištem u primjeni člana 107. i 108. Ugovora, SL L 187, 26.6.2014., str. 1.);

d. pomoć je dodijeljena najkasnije 30. juna 2021. godine, osim ukoliko se pomoć dodjeljuje u obliku poreske olakšice, poreska obaveza za koju je ta olakšica odobrena mora nastati najkasnije 30. juna 2021. godine.

Mjere iz Prvog paketa i Trećeg paketa koje se ne odnose na državnu pomoć, u smislu člana 2 Zakona, nisu predmet kontrole usklađenosti, od strane Agencije.

Dugoročne mjere iz Trećeg paketa socio-ekonomskih mjera ne dodjeljuju se u skladu sa Privremenim okvirom, već će se naknadno ocjenjivati, prilikom svake konkretne dodjele, primjenom posebnih pravila za dodjelu državnih pomoći, jer njihov primarni cilj nije saniranje negativnih posljedica izazvanih pandemijom Covid 19, već budući razvoj ekonomije.

Agencija je cijnila samo one mjere koje se odnose na davaoce državne pomoći, a ne i mjere pomoći stanovništvu, kao ni mjere podrške sektoru poljoprivrede i ribarstva.

Agencija je naložila davaocima državne pomoći da prilikom dodjele državne pomoći, primjene kumulaciju i poštuju maksimalni ukupni iznos pomoći do 800.000 EUR po korisniku. Pomoć se može dodijeliti u obliku direktnih bespovratnih sredstava, poreskih olakšica i povoljnijih uslova plaćanja ili u drugim oblicima, kao što su povratni predujmovi, jemstva, zajmovi i vlasnički kapital, pod uslovom da ukupna nominalna vrijednost takvih mjera ne prelazi ukupnu gornju granicu od 800.000 EUR po korisniku. Svi iznosi moraju biti bruto iznosi, tj. prije odbitka poreza ili drugih troškova.

Dodatno, Agencija je zadužila davaoci državne pomoći sljedeće:

- a) na svojoj internet stranici objaviti relevantne informacije o svakoj pojedinačnoj državnoj pomoći dodijeljenoj u svrhu podrške za Covid 19, u roku od 12 mjeseci od trenutka dodjele.
- b) Agenciji dostavljati godišnje izvještaje i najkasnije, do 30. juna 2021. godine, dostaviti popis državnih pomoći u svrhu podrške ekonomiji u aktuelnoj pandemiji Covid 19.
- c) osigurati vođenje detaljne evidencije koja sadrži sve informacije potrebne kako bi se utvrdilo da su ispunjeni propisani uslovi. Ova evidencija mora se čuvati 10 godina nakon dodjele pomoći i na zahtjev dostaviti Agenciji za zaštitu konkurencije.
- d) sve državne pomoći dodijeljene u svrhu podrške privredi u aktuelnoj pandemiji oboljenje COVID-19 unijeti u registar državne pomoći Covid 19.

Uputstvo o pravnoj zaštiti: Protiv rješenja nije dozvoljena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor tužbom kod Upravnog suda u roku od 20 dana od dana prijema rješenja.

ČLAN SAVJETA

Novo Radović

PREDSJEDNIK SAVJETA

Miodrag Vujović

Dostavljeno:

- **Generalni sekretarijat Vlade**
- **u spise predmeta,**
- **a/a**